

Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare"

SANSE EGALE

în procesul electoral

Studiu de caz: **Alegerile locale 2007**

Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare"

SANSE EGALE

în procesul electoral

STUDIU DE CAZ: **Alegerile locale 2007**

Lucrarea a fost elaborată în cadrul proiectului „Șanse egale pentru alegerile locale 2007”, realizat de Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare” (CPD), cu sprijinul financiar al Institutului pentru o Societate Deschisă New York și al Fundației SOROS-Moldova.

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare este o organizație nonguvernamentală, independentă și non-profit. CPD promovează valorile egalității de gen, ca parte componentă a unei societăți deschise, în scopul consolidării unui parteneriat autentic de gen. **CPD pledează** pentru edificarea unei comunități cu perspective și șanse egale pentru membrii săi, a unei societăți în care femeile și bărbații sînt cetățeni cu drepturi depline, capabili să soluționeze problemele în comun, să beneficieze în mod egal de noile oportunități și să se angajeze plenar în activitățile sociale, economice și politice. **Direcțiile prioritare de activitate:** promovarea principiilor de abilitare echitabilă în sfera politică, economică, juridică și socială, elaborarea politicilor de gen, studierea problemelor privind egalitatea genurilor – discriminare de gen, violență domestică, educație de gen în familie și în instituțiile de învățămînt, hărțuire sexuală etc.

Autori:

Ana BULAI
Vasile CANTARJI
Loretta HANDRABURA

Recenzie:

Mihaela MIROIU

Concepție grafică, machetare computerizată:

Dumitru IOVU

Echipe de implementare:

Daniela TERZI-BARBAROȘIE, directoare executivă CPD
Alexei BUZU, Director de Program Abilitate Politică și Participare Comunitară CPD

Echipe de monitori:

Svetlana GRATII
Rodica COREȚCHI
Mariana OSTAFI
Liuba ZEAMĂ-CATRINICI
Tatiana SÎNCHEVICI
Victoria ȚÎLEA
Nelea IUCOL
Vera CIUCHITU
Tatiana OSADCII
Silvia JUC
Elena GHIDU
Oleg IVANCIOGLO
Irina PETRACHI
Lidia GRUMEZA

Opiniile expuse în această lucrare aparțin autorilor și nu reprezintă neapărat poziția Centrului Parteneriat pentru Dezvoltare sau a Institutului pentru o Societate Deschisă New York și al Fundației SOROS-Moldova.

Cuprins

Cuvînt înainte.....	4
CAPITOLUL I.....	8
I. PREAMBUL, <i>Ana Bulai</i>	8
II. Aspecte metodologice, <i>Vasile Cantarji</i>	11
III. Introducere.....	13
IV. Componența de gen a Comisiei Electorale Centrale și a consiliilor electorale de circumscripție de nivelul II.....	13
V. Aspecte generale a problematicei.....	16
VI. Candiđații la funcția de primar/ă.....	21
VII. Candiđații la funcțiile de consilier/ă local/ă și raional/ă.....	25
VIII. Concluzii.....	30
IX. Egalitatea de șanse între femei și bărbați în platformele electorale ale candiđaților din Chișinău, <i>Ana Bulai</i>	31
CAPITOLUL II.....	36
I. Analiza componenței de gen a producției media despre alegerile locale generale din 2007, <i>Loretta Handrabura</i>	36
ANEXE	
Anexa.1 Date socio-profesionale despre Concurenții electorali (PRIMARI).....	48
Anexa.2 Date socio-profesionale despre Concurenții electorali (CONSILIERI).....	50
Anexa.3 Date socio-profesionale despre membrii Comisiilor electorale de circumscripție.....	52
Anexa.4 Caracterul întâlnirilor cu alegătorii.....	53
Anexa.5 Publicațiile monitorizate.....	54
Anexa.6 Subiecții publici din ilustrații (nominal).....	56
Anexa.7 Acțiuni ale persoanelor din imagini.....	63

Participarea politică a femeilor...miză, decor democratic, rateu sau șansă..?

Pe parcursul unui deceniu deja, Centrul Național de Studii și Informare pentru Problemele Femeii „Parteneriat pentru Dezvoltare” (CPD) desfășoară în Republica Moldova diverse proiecte orientate spre promovarea egalității de gen și, în special, spre îmbunătățirea condiției femeilor și încurajarea participării egale a acestora în toate procesele sociale. Astfel, CPD a derulat proiecte de succes pentru abilitarea economică a femeilor, pentru consolidarea poziției acestora în societate, cât și în vederea creșterii gradului de conștientizare privind tratamentul egal al femeilor și bărbaților – ca cetățeni cu drepturi egale, capabili să și le revendice plenar. Sfera participării politice a femeilor a devenit mai târziu, unul dintre domeniile care să ne preocupe, în speță, și în care să ne implicăm cu proiecte concrete, de cercetare, intervenție, dar și de anvergură.

Participarea civilă și politică autentică a femeilor este mai curînd o rezultantă a demersului complex de abilitare a femeilor și de consolidare a egalității de gen. Iar pentru că în Republica Moldova nu prea există o istorie consistentă în acest sens, problema participării politice a femeilor nu a fost abordată decît sporadic. Și asta, în primul rînd, pentru că de-a lungul timpului, „politicul” a fost și spre regret, încă mai rămîne a fi, considerat tradițional „regatul celor puternici” – prerogativa bărbaților. Iar interesul manifestat de femei pentru acest domeniu, și mai cu seamă, etalarea unor intenții și opțiuni, sînt oarecum interzise, sufocate prin educație, socializarea de gen, stereotipuri și prejudecăți.

Participarea civilă și politică a femeilor se exprimă prin „abilitatea” femeilor de participare egală cu bărbații, în toate sferele vieții publice și politice și la toate nivelurile de luare a deciziilor”. Trebuie să recunosc că sună frumos, îmbucurător și chiar încurajator. Doar atît. Nu „abilitatea femeilor de a participa” e veriga slabă a șirului. În opinia mea, (ne)oferirea posibilității de a avea opțiuni, de a avea aceleași șanse și de a „beneficia” de aceleași atitudini privilegiate - veritabile cutume - cu care sînt creditați bărbații de către societate, sînt expresii autentice ale (ne)participării politice a femeilor. Mai mult, „strecurătoarea” către politic, pentru femei, se îngustează tot mai mult dat fiind faptul că acesta necesită și resurse financiare solide. Or, statisticile mondiale, europene și mai ales, cele naționale, arată clar că femeile nu au acces la resurse financiare în egală măsură ca și bărbații.

Pe de altă parte, aceleași date statistice („Barometrul de gen, 2006”) relevă faptul că cele mai importante obstacole ale neimplicării politice a femeilor sînt „împovărarea cu grijile casnice” (60%) și „sistemul politic format în mare parte de bărbați” (37%). Astfel, este evident faptul că responsabilizarea ambilor parteneri pentru viața de cuplu, pe de o parte, și acceptarea femeilor (încurajarea și susținerea acestora), de către bărbații din sfera politică, în calitate de parteneri, colege și candidate sau contra-candidate, pe de altă parte, ar „dilua” politicului exagerat masculinizat, iar rezultatele ar fi la fel de benefice pentru ambele categorii de gen.

Fie că se decide felul în care se gestionează bugetul familiei, fie că se determină și se influențează felul în care derulează lucrurile în țară, consider că femeile au dreptul la o „voce” egală în toate aspectele care au impact asupra vieții lor. Acest drept constituie „nucleul” multor instrumente ce vizează drepturile omului, precum și constituțiile naționale, legile și declarațiile ratificate.

Unele mecanisme ale drepturilor omului, inclusiv Convenția internațională asupra drepturilor civile și politice și Convenția cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeii (CEDAW) prefigurează specificul drepturilor civile și politice ale femeilor și pașii necesari de întreprins întru promovarea egalității între femei și bărbați, în acest domeniu. Platforma de Acțiuni de la Beijing, cel mai important plan internațional de acțiuni privind drepturile femeii, conține o secțiune aparte cu referire la rolul femeii în structurile puterii și de luare a deciziilor. Aici se accentuează faptul că abilitarea (engl. *empowerment*) și autonomia femeilor, cât și îmbunătățirea statutul lor social, economic și politic sînt esențiale pentru a accede atît la o guvernare și administrare transparentă și responsabilizată, cât și la o dezvoltare durabilă în toate sferele vieții.

Participarea politică a femeilor e un subiect mult prea complex, care depinde de un șir de factori, precum: cunoașterea drepturilor și revendicarea lor; accesul la informații privind legile existente, politicile, insițuțiile și structurile care le „guvernează” viața; încrederea în sine, stima de sine înaltă și capacitatea de a provoca și confrunța (în caz de necesitate) structurile de stat existente; rețele și relații care să le acorde suport și modele de rol pozitive; un mediu care să le „împuternicească” – un climat politic, legal, economic și cultural, care să permită femeilor să se angajeze plenar în procesele de luare a deciziilor.

Cu certitudine, numărul cauzelor care limitează participarea femeilor în viața publică și politică, este „impresionant”: dependența economică și lipsa resurselor financiare adecvate; oportunități de angajare în câmpul muncii (și, implicit, dezvoltarea carierei) diferite; atitudini socio-culturale discriminatorii și stereotipuri negative perpetuate în familie și în viața publică; suprasolicitarea cu responsabilități casnice; intimidare, hărțuire și violență; lipsa accesului la informații.

Este binecunoscut faptul că femeile constituie mai mult din jumătate din populația globului pământesc. Contribuția lor la dezvoltarea socială și economică a societăților în care trăiesc este, de asemenea, „mai mult de jumătate” în comparație cu cea a bărbaților, în pofida rolului dublu ancestral – în sfera productivă și reproductivă. Însă participarea lor în structurile politice și procese, unde se iau decizii cu privire la utilizarea resurselor generate atât de bărbați cât și (mai ales) de femei, rămâne a fi insignifiantă. În virtutea faptului că la nivelul comunității internaționale se recunoaște faptului că femeile au fost excluse „istoric” din structurile puterii, a fost luat un angajament global în vederea redresării dezechilibrului de gen, în general, și al celui din sfera politică, în particular. Creșterea participării politice a femeilor în structurile de guvernare este considerată una din modalitățile de bază de restabilire a echilibrului de gen în societate.

Dezbaterile globale privind promovarea participării/ reprezentării politice a femeilor au condus la aceea că argument intrinsec valabil pînă de curînd este surclasat de unul oarecum instrumentalist. Argumentarea intrinsecă se fondase pe perspectiva drepturilor omului, și anume: din moment ce femeile constituie „mai mult de jumătate din...” este corect ca ele să fie (cel puțin!) egal reprezentate în democrațiile lumii. Argumentarea „instrumentalistă” se bazează pe faptul că bărbații și femeile sînt diferiți. Și în virtutea acestor diferențe, opiniile ambilor sînt la fel de valoroase și ar trebuie luate în considerație. Mai mult decît atât, în calitatea sa de mame, și în virtutea experiențelor unice pe care le trăiesc, femeile au viziuni diferite asupra unor politici și concepte. Printr-un simplu exercițiu de imaginație, ați putea încerca să presupuneți care ar fi rezultatul discuțiilor cu privire, de exemplu, la concediu de îngrijire a copilului (în ceea ce privește indemnizațiile) într-un parlament format, 90% din femei și ... vice-versa – 90% bărbați! La fel, cum ar fi distribuit un buget local într-o administrație publică locală, condusă de o femeie și alta – condusă de un bărbat, atunci cînd s-ar discuta despre alocarea fondurilor pentru restabilirea activității grădinițelor sau reparația drumurilor. Interesant, nu? Paradoxurile de lingă noi...cu care (culmea!) ne-am și obișnuit deja și sînt cvasi-firești...

Participarea politică a femeilor este un component de bază a democrației. De fapt, femeile - prin această tradițională și banală „mai mult de jumătate din...” – sînt (inevitabil) la fel ca și bărbații, persoane-făuritoare de democrații. Este vorba de acele femei care votează și care depun eforturi ca votul său să conteze; de femei, care întră în competiții electorale, „pe picior” egal cu bărbații și care se fac văzute și ascultate. Sînt femeile care alcătuiesc „rîndurile din față” în țările care nu au tradiții democratice, dar care se orientează într-acolo. Condițiile de promovare și consolidare a democrației pot să nu fie confortabile și facile, dar aceste femei cred că pot deveni o forță pentru fortificarea democrației. Deși, sînt încă alarmant de puține...

În timp ce activismul global al femeilor, în special, la nivelul Națiunilor Unite, a instituit mecanisme de creștere a reprezentării politice a femeilor, evaluările efectuate recent (pentru documentare adițională se poate accesa <http://www.onlinewomeninpolitics.org/statistics.htm>) atestă că femeile continuă să fie sub-reprezentate la nivel global, în poziții-cheie de luare a deciziilor. Deși e încă destul de modestă implicarea femeilor în viața politică, în ultimii ani, situația mondială la acest capitol s-a îmbunătățit considerabil.

Astfel, la nivel global, femeile deţin actulmente 17.1% de „scaune” în parlamentele naţionale. Totuşi, mediile regionale ale procentajului de femei în parlamente variază enorm. Către data de 31 mai, 2007, situaţia era următoarea:

- Țările nordice - 41.6%
- America - 20%
- Europa (cu excepția țările nordice) – 17.7%
- Africa sub-sahariană – 17.4%
- Asia – 16.4%
- Pacific – 12.4%
- Statele arabe – 9.6%.

Cît priveşte executivul mondial, ministerele „feminizate” rămîn a fi în continuare cele din domeniile social (14%), apoi, la o mare distanță - legal (9.4%) și economic (4.1%). Către luna iulie a acestui an, din cei 189 șefi de state, doar 10 sînt femei.

***

Participarea politică a femeilor este compusă din mai multe acțiuni și strategii. Ea include participarea la alegeri (votarea) și educația pentru aceasta, participarea în calitate de candidate pentru alegerile locale și parlamentare, acordarea suportului candidaților care propun platforme sensibile la dimensiunea de gen, campanii împotriva celor ale căror politici sînt „anti-femei”, „anti-egalitate” și *advocacy* pentru integrarea unor agende pentru drepturile femeii în platformele candidaților sau partidelor.

Pentru că în Republica Moldova nu s-au efectuat cercetări ample privind participarea politică a femeilor în calitate de candidate pentru alegerile locale, Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare” a decis să implementeze proiectul „Șanse egale pentru femei și bărbați în alegerile locale din 2007”, care a avut ca scop major monitorizarea participării politice a femeilor și bărbaților din perspectiva egalității de gen și a șanselor egale. Avînd în vedere scrutinul electoral din acest an, tocmai el a și consuit miezul cercetării noastre.

Problema participării politice a femeilor, eludată de-a lungul anilor, nu mai poate fi tratată la fel și de acum încolo, mai bine zis de acum un an. Și asta pentru că există și un cadru legal în acest sens: *Legea cu privire la asigurarea de șanse egale între femei și bărbați*, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 9 februarie, 2006, în cap.II, art.7. – „Egalitatea de șanse în domeniul electoral, în activitatea partidelor și a altor organizații social-politice”, care stipulează:

(1) Comisia Electorală Centrală, consiliile și birourile electorale de circumscripție asigură respectarea principiului egalității între femei și bărbați în domeniul electoral.

(2) Partidele și alte organizații social-politice sînt obligate să contribuie la asigurarea egalității de drepturi și de șanse între membrii săi femei și bărbați prin:

a) asigurarea reprezentării în organele lor de conducere a componenței de femei și bărbați;

b) asigurarea reprezentării în listele de candidați a femeilor și bărbaților fără discriminare după criteriul de sex.

Data fiind complexitatea subiectului, dar și caracterul exhaustiv al cercetării efectuate, raportul de monitorizare a fost structurat în două capitole mari cu mai multe paragrafe, în care informația se detaliază. Deoarece studiul a fost axat pe participarea politică a femeilor și bărbaților în alegerile locale, s-a realizat și o amplă cercetare a componenței de gen a producției media privind alegerile locale generale din 2007. Abordarea specială a acestui subiect, în contextul cercetării noastre, a fost condiționată de notorietatea rolului crucial pe care îl are mass-media în ceea ce privește domeniul egalității de gen și cel al participării politice a femeilor, în particular.

Rezultatele cercetării și concluziile autorilor raportului atestă o realitate încă deprimantă. Dincolo de constrîngerile de natură socio-culturală, care vor fi depășite odată cu scurgerea firească a timpului și „schimbarea la față” a generațiilor, îngrijorătoare sînt alte două grupuri de bariere, ce apar la nivel „individual” și la nivel „structural”. „Individualul” vizează „omul-alegător”, „omul-candidat”, „omul-ales” și „omul-parte din partid” și se referă la felul în care femeile și bărbații, atît în calitate de alegători cît și în poziția de candidați, se auto- și hetero-percep, se promovează, se implică, se susțin, luptă și colaborează. Pe de altă parte, nivelul „structural” este provocarea contextului politic, în care pledoaria pentru egalitatea de gen este doar un „decor” democratic. Astfel, ratificarea anumitor convenții și declarații internaționale nu a însemnat și asumarea unor angajamente și realizarea pașilor concreți în vederea atingerii dezideratului universal al egalității de gen.

Egalitatea de gen ar trebui să fie un scop fundamental al oricărei democrații care vrea să ia măsuri ca opiniile femeilor și ale bărbaților să aibă aceeași pondere și influență. A milita pentru participarea politică a femeilor înseamnă să tindem către o societate care oferă șanse egale și drepturi depline pentru toți cetățenii săi.

***

Avînd în vedere specificul lucrării și complexitatea acesteia, echipa de proiect a apelat deseori la implicarea și competențele persoanelor, prin a căror colaborare acest proiect ambițios finalizează cu prezentul raport.

În acest context, aducem mulțumiri **echipei de monitori** – 14 persoane – care la cererea echipei de proiect a CPD, au fost acreditați de către Comisia Electorală Centrală în calitate de observatori naționali în alegerile locale din 2007 și a căror muncă a constituit pilonul cercetării. Activitatea monitorilor - colectarea datelor și realizarea monitorizării propriu-zise - constituie garantul veridicității informațiilor oferite și, prin urmare, a întregului raport.

De asemenea, ne exprimăm recunoștința față de colegii de la **LADOM**, cu care am colaborat eficient la etapele menționate mai sus. Competențele profesionale ale echipei de la LADOM și experiența vastă în efectuarea monitorizărilor, au fost pentru noi, foarte utile și deopotrivă relevante.

În procesul de colectare a datelor, echipa de proiect a lucrat eficient cu **funcționarii de la CEC**, care și-au manifestat disponibilitatea, bunăvoința și amabilitatea pe tot parcursul documentării noastre. Spre regret, nu putem constata aceeași atitudine și din partea membrilor CEC-ului, care au fost reticenți față de solicitarea noastră și oarecum „mirați” de preocuparea pentru această problemă (pentru verificarea unei ipoteze cu privire la tratamentul diferit pe care l-a avut echipa CPD din partea membrilor CEC-ului și a funcționarilor acesteia, a se vedea graficul nr. 1, de la pag.14 a prezentului studiu).

Totodată, ne exprimăm înalta considerație pentru amabilitatea dnei **Mihaela Miroiu**, care și-a expus opinia privind atît utilitatea lucrării, cît și calitatea lucrului efectuat de echipa de proiect. Cunoscută politologă din România, autoare a multor lucrări cu tematică filosofică, politică și feministă, reputată militantă pentru drepturile femeii, Mihaela Miroiu este pentru echipa CPD, un simbol pentru tot ceea ce înseamnă curaj și entuziasm în discursul feminist; cu atît mai valoroasă pentru noi această apreciere, opinia domniei sale fiind una de referință în domeniul vizat.

Echipa CPD este impresionată de munca enormă a autorilor (realizată și într-un timp-record, avînd în vedere și caracterul „sezonier” al preocupării pentru electorală!) – **Ana Bulai, Loretta Handrabra, Vasile Cantarji** – ai căror competențe profesionale au asigurat înalta ținută a studiului.

Sîntem recunoscători finanțatorilor – **Institutul pentru o Societate Deschisă, New-York și Fundația Soros-Moldova** – contribuția cărora a făcut posibilă realizarea proiectului și editarea acestei lucrări.

Daniela Terzi-Barbaroșie
Directoare executivă, CPD

I. PREAMBUL

Ana Bulai

I.1 Ce înțelegem prin egalitate de șanse?

Teorii egalității șanselor/ oportunităților egale presupun diminuarea discrepanței dintre **drepturile civice și experiența efectivă a utilizării acestor drepturi**. Reapărută în agenda socială la jumătatea secolului trecut, tematica egalității de șanse are la bază pe de o parte reconsiderarea, și sub presiunea feminismului primului val a teoriilor egalității, iar pe de alta parte evidența socială a faptului că garantarea unor drepturi egale nu este suficientă pentru asigurarea exercitării acestora în mod egal datorită, în primul rând de resurse și oportunități, de circumstanțe de natură personală, socială și economică care se află în afara controlului individului și care duc la inegalitate prin inegalitatea șanselor. Practic, aceste teorii variază considerabil în funcție de contextul economic și/sau social, apărând, cel mai adesea, ca presiune spre **„mai multă egalitate”**, spre eliminarea unor inegalități considerate a fi inacceptabile moral, politic, ideologic, ca „datorie a colectivității să promoveze îmbunătățirea șanselor de succes în procesul de auto-determinare pentru cei dezavantajați.” (D.E. Mithaug, 1996).

Analiza teoriilor egalității de șanse sintetizează patru tipuri de abordări ale conceptului. Prima, derivată din ideologia stratificării sociale, asimilează egalității de șanse corectitudinea șansei. În această perspectivă eșecul social al individului se datorează incapacității acestuia de a profita de o serie de oportunități disponibile pentru toți în mod egal. Rawls (1971) oferă un alt tip de abordare a conceptului în teoria justiției ca oportunitate, axat pe finalitate, în sensul în care „oportunități egale înseamnă împărțirea egală a surplusului creat”. O a treia perspectivă este propusă de teoria justiției ca imputernicire a lui Nozick (1977) - șansă corectă înseamnă exercitarea liberă a puterii de auto-determinare, minimal restrânsă doar atunci când această expresie încalcă auto-determinarea altora. În prezent CEDO utilizează un mixt al acestor teorii, care, de altfel, fundamentează deciziile privind spațiul discriminării, cel puțin la nivel european, luând în considerare trei factori de bază: **capacitatea, oportunitatea și rezultatul final**.

Studiile sociale au arătat că majoritatea sistemelor sociale dezvoltă și manifestă acțiuni discriminative la adresa unor categorii de persoane, cele mai afectate grupuri fiind cele din rândul minorităților (etnice, religioase, sexuale), femeile, bătrânii și persoanele cu handicap, și în mod quasigeneral - săracii, persoane cu slujbe și venituri modeste care nu au capacitatea și nu se regăsesc în poziția de a putea influența și negocia cu diferitele structuri de putere cristalizate în cadrul sistemului social. Din acest motiv, la sfârșitul anilor '70 se lansează două noi concepte, complementare – **discriminare pozitivă și acțiune afirmativă**. Discriminarea pozitivă/acțiunea afirmativă se referă la promovarea și punerea în aplicare a unor programe care urmăresc să remedieze efectele produse de anumite discriminări manifestate în trecut, suferite de diferiți indivizi, în diferite sfere ale vieții sociale, și de a preveni reapariția și re-manifestarea acestor discriminări.

I.2 De ce nu intră femeile în politică?

În toate țările lumii, indiferent de nivelul socio-politic al societății, femeile sunt sub-reprezentate la nivelul deciziei politice. Chiar și acolo unde ponderea lor este mare (ex. țările nordice), femeile întâmpină o serie de probleme, chiar ostilități în articularea intereselor lor specifice la nivel politic. Majoritatea scenelor politice sunt dominate de bărbați, aceștia fiind cei care formulează regulile jocului politic și standardele de evaluare.

Analiza modului în care femeile pot fi reprezentate în sfera politică decizională la nivelul unei societăți ia în calcul o serie de parametri care funcționează ca factori stimulativi sau, după caz, ca factori de blocaj sau discriminatorii¹.

¹ După Nadezhdina Shvedova „Obstacle to women's participation in parliament”, 2002

Teoretic, în secolul XXI, în peste 95 din țările lumii femeilor li se recunoștea dreptul de a alege și de a fi ales. În mod propriu însă acest drept rămâne restricționat parțial femeilor datorită faptului că majoritatea candidaților sunt bărbați. Cercetările au arătat că factorul politic joacă un rol mult mai important decât factorul social. Impunerea spre exemplu în Argentina, în legea electorală a unui procent de 30% femei a îmbunătățit în mod considerabil reprezentarea acestora. În general, sistemele electorale bazate pe proporționalitate au rezultate de trei sau patru ori mai bune decât cele în care nu există această mențiune. (ex. Germania vs. Austria, care beneficiază de cultură politică și socială similară). Dincolo de cadrul legislativ, *obstacolele politice* pe care femeile le întâmpină în cursa către scenele decizionale sunt, în linii largi următoarele:

- a) predominanța unui model masculin asociat succesului politic și vieții politice în general (în spațiul post comunist personajul politic se identifică cu o serie de atribute din care nu face parte nici măcar calitatea de familist);
- b) desemnarea bărbaților ca fiind „capul familiei” în toate scopurile sociale, economice și politice;
- c) un suport limitat din partea partidelor politice, care se reflectă de la resurse financiare până la nivel de încredere și suport uman;
- d) indisponibilitate scăzută a partidelor politice de a colabora cu organizații ale femeilor de tip civic;
- e) interesul bărbaților ca femeile să nu intre în concurență cu ei pentru posturile de conducere;
- f) absența unui stimul politic și social pentru un sistem de educare și training în domeniul leadership-ului pentru femei și care să orienteze tinerele către viața politică
- g) lipsa modelelor și a sprijinului din partea femeilor aflate la putere.

La aceste obstacole de natură politică, în cazul femeilor, se adaugă o serie de *obstacole de natură socio-economică*.

- a) femeile sunt în mare măsură dependente financiar de bărbați, victime ale sărăciei și șomajului;
- b) nu dispun de resursele necesare sau de rețelele economice capabile să le susțină într-o cursă electorală;
- c) dispun de resurse de timp net diminuate datorită dublei obligativități (familiale și profesionale).

Un al treilea tip de probleme cu care se confruntă femeile dornice să intre în cursa electorală sunt cele da natură ideologică și culturală:

- a) în multe societăți pattern-urile culturale dominante sunt cele tradiționale care atribuie roluri sociale predeterminate femeilor și bărbaților (femeia fiind responsabilă de îngrijire, casă, copii, spațiul privat în general, iar bărbatul fiind responsabil în spațiul public);
- b) relații de putere inegale între femei și bărbați în familie;
- c) încredere scăzută a femeilor de a intra în alegeri;
- d) percepția femeilor că politica este „murdară”, „dură” de unde și interesul scăzut pentru această zonă;
- e) teama de violență, hărțuire, critici și divorț;
- f) nu în ultimul rând, felul în care media tratează femeile din spațiul politic (în mod general, presa impune imaginea femeii în politică drept o imagine atipică).

I.3 Cum se poate obține o mai bună reprezentare a femeilor în politică?

La modul general sunt trei paliere pe care femeile ar trebui să lucreze și să fie sprijinite, pentru a îmbunătăți reprezentarea lor pe scena politică: **capacitatea de a intra; oportunitatea de a fi aleasă; șansa de a fi votată.**

Primul pas îl reprezintă *decizia de a intra în politică*, influențată, pe de o parte, de ambițiile personale și de oportunitățile fiecărei femei la un moment dat. La nivelul acestui prim pas rolul organizațiilor pro feministe este major, pe de o parte prin creșterea resurselor de leadership la nivelul populației, pe de altă parte, prin propunerea efectivă de lideri de opinie scenei publice.

Un al doilea pas îl reprezintă *oportunitatea de a fi aleasă ca și candidată* de către partidul din care face parte. În majoritatea cazurilor modalitatea prin care este nominalizat un candidat este, de cele mai multe ori, netransparentă și „viciată” de întreaga serie de percepțe culturale nefavorabile femeilor. Un rol important în transparentizarea acestui proces îl are media care poate aduce în agenda publică validitatea deciziei interne a partidelor politice și oportunitatea criteriilor utilizate de forurile interne pentru nominalizarea candidaților pentru diferitele poziții decizionale. De cele mai multe ori media este interesată mai degrabă de CV-ul candidaților și mai puțin de legitimitatea alegerii lor. La acest nivel sistemele proporționale au adus cel mai important plus de vizibilitate femeilor, media fiind mai atentă la ponderea acestora și la calitățile de lider ale femeilor în comparație cu bărbații. Mai mult, sistemele în care este clar specificată obligativitatea unei ponderi a femeilor candidate au determinat sisteme birocratice de eligibilitate internă, acestea dovedindu-se net favorabile femeilor, în comparație cu sistemele ad-hocratice. (ex. Norvegia în care fiecare partid face public modul în care se vor selecta candidații, astfel încât femeile, încă de la începutul ciclului electoral să poată identifica tematica pe care pot câștiga atenția publică și suportul mediatic).

Șansa de a fi votată este direct dependentă de sistemul de vot și de cultura politică dominantă. Studiile au arătat că în culturile politice dominate de percepțele tradiționale competiția politică în care ponderea femeilor este mică (sub o treime) crește în agresivitate și devine favorabilă bărbaților. Din acest motiv adoptarea proporționalității este considerată inclusiv un factor de creștere a culturii politice la nivel social de dezvoltare a culturii politice a unei societăți.

I.4 De ce este nevoie o mai bună reprezentare a femeilor în societățile post comuniste?

În comparație cu societățile europene, cu democrații consolidate, societățile post comuniste par a fi dominate de lozincă „Ce nu ne afectează - nu ne interesează”. Experiențele, interesele și nevoile femeilor sunt trecute cu vederea de către un patriarhat format în perioada de tranziție, care reconsideră substanțial toate tarele culturii anterioare comunismului, în care estul Europei era format din societăți preponderent țărănești, dominate de un patriarhat tradițional, în care interesele politice erau concepute, formulate și urmărite exclusiv de către bărbați.

În comunism majoritatea acestor societăți au adoptat ideologiile egalitariste din perspectiva genului, caracterizându-se printr-un patriarhat de stat în politică și prin patriarhat tradiționalist în familie. Drepturile individuale au fost ignorate sub primatul intereselor partidului stat. În majoritatea societăților comunismul a dus la interdependența economică între femei și bărbați, la implicarea statului în creșterea copiilor, la politizarea căsătoriilor, divorțurilor și copilului, la politici ale controlului capacităților reproductive ale femeilor și mai ales la impunerea dublei zi de muncă pentru femei, care trebuiau să fie și muncitoare devotate, și mame, și gospodine.

După căderea comunismului, perioadele de tranziție au favorizat bărbații ca principali actori ai privatizărilor și victimele favorite ale politicilor compensatorii. Interesele femeilor au fost de-sindicalizate și depolitizate, imaginea publică a femeilor a fost de-mentalizată și sexualizată. Femeile au început să depindă în masă de bărbați din punct de vedere economic. Statul și-a retras sprijinul în creșterea copiilor.

Perioadele preaderare au impus importarea obligatorie a unor legi și instituții ale nediscriminării și egalității de șanse, însă aplicarea legilor este ne-bugetată, iar instituțiile sunt complet sub-finanțate.

I.5 Care este stadiul actual al reprezentării intereselor femeilor?

În majoritatea statelor post comuniste interesele femeilor rămân încă slab reprezentate și politizate, în majoritatea chiar ignorate:

² Secvență realizată cu sprijinul prof. univ. Mihaela Miroiu

- Sprijin slab al statului în privința creșelor, grădinițelor, căminelor de bătrâni.
- Lipsa apei curente, canalizării și gazelor în aproape jumătate din gospodăriile rurale prelungește și intensifică efortul femeilor, mai mult decât pe al bărbaților, afectați mai degrabă de lipsa drumurilor moderne.
- Educația pentru viața privată nu este obiectiv al Legii educației (pentru educația privată nu există capitol de negociere!) și nu este încorporată în programele școlare.
- Firmele și instituțiile nu sunt stimulate fiscal să aibă creșe și grădinițe.
- Aparatele elector-casnice nu au regim de unelte de producție.
- Marcarea discriminării de gen în legislație este slabă, iar pedepsirea acesteia este, de cele mai multe ori, simbolică și ne semnificativă;
- Bugetele alocate sănătății, educației, culturii, ca arii dominate de femei și în interesul femeilor, sunt mici.

În anul european al egalității de șanse pentru toți, femeile din Republica Moldova sunt reprezentate la nivelul deciziei centrale privind alocarea bugetului public (Parlament) în proporție de 20,8%, iar la masa deciziei la nivel local (primari) în proporție de 18%.

I.6 Care este situația la nivel european?³

Regiune	Pondere
Țările nordice ⁴	38,8%
Europa OSCE (incluzând țările nordice)	16,8%
America	15,8%
Asia	15,6%
Europa (OSCE) fără nordici	14,7%
Africa	12,8%
Pacific	11,3%
Statele arabe	4,6%

II. Aspecte metodologice

Vasile Cantarji

II.1 Componentele cercetării

Demersul de investigare a proiectului include următoarele componente:

1. Analiza raportului de gen în listele candidaților la primari, consilii locale și raionale/ municipale și a rezultatelor alegerilor
2. Analiza ponderii de gen în structurile de administrare a alegerilor
3. Analiza din perspectiva de gen a campaniei electorale realizate de candidați:
  - a. decizia de a candida
  - b. platforma electorală
  - c. aprecierea campaniei electorale, dificultăți întâmpinate în cadrul acesteia
  - d. rolul formațiunilor politice în determinarea configurației de gen în urma alegerilor
  - e. percepțiile și atitudinile față de implicarea femeilor în politică
  - f. atitudinea electoratului față de femeia în politică
4. Analiza componentei de gen a producției media despre alegerile locale generale din 2007
5. Analiza din perspectiva de gen a platformelor electorale a partidelor

³ Sursa IPU „Women in National Parliaments”, 2002

⁴ Observație. În nici una din țările scandinave nu există specificată în lege proporționalitatea, însă sistemul politic și cultural a favorizat presiunea femeilor pentru a intra în sfera politică.

II.2 Metodele de colectare a datelor:

	Metodă	Cuprindere
1	Colectarea de la consiliile electorale de circumscripție de nivelul 1 a listelor candidaților la primar	185 de primarii din 10 unități teritorial-administrative
2	Colectarea de la consiliile electorale de circumscripție de nivel 1 și 2 a listelor de candidați în consiliile locale și raionale	33 de consilii locale din 8 raioane și mun. Chișinău și Bălți; 5 consilii raionale
3	Interviuri individuale cu candidații la primar	14 interviuri individuale cu candidații la primar din 8 localități
4	Stenografierea întâlnirilor cu alegătorii a candidaților la funcția de primar	67 de întâlniri în total din 17 localități
5	Obținerea de la Comisia Electorală Centrală a rezultatelor alegerilor pentru unitățile cuprinse în studiu	
6	Analiza de conținut a informației referitoare la campania electorală din presa scrisă	10 publicații, dintre care 7 în limba română și 3 în limba rusă
7	Analiza de conținut a programelor electorale	

II.3 Instrumentele de cercetare:

	Dimensiune	Instrument	Anexa
1	Colectarea listelor cu candidați	FIȘA. Date socio-profesionale despre candidații la primari	Anexa 1
		FIȘA. Date socio-profesionale despre candidații la consiliu local / raional	Anexa 2
2	Interviuri individuale de candidații la primar	Ghid de interviu aprofundat	Anexa 3
3	Întâlnirile cu alegătorii a candidaților la funcția de primar	FIȘA. Caracterul întâlnirilor cu alegătorii	Anexa 4
4	Dimensiunea de gen în componența Consiliilor Electorale de Circumscripție	FIȘA. Date socio-profesionale despre membrii Comisiilor electorale de circumscripție	Anexa 5
5	Analiza de conținut a informației referitoare la campania electorală din presa scrisă	Fișa 1. Publicațiile monitorizate Fișa 2. Reprezentarea de gen în conducere Fișa 3. Subiecții comunicatori Fișa 4. Analiză imagistică Fișa 5. Acțiuni ale persoanelor din imagini Fișa 6. Subiecții publici din ilustrații (nominal) Fișa 7. Analiză cantitativă a informației Fișa 8. Genul materialului ce abordează problema electoralei 2007	Anexa 6

III. Introducere

Conform **Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați**, art. 7, alin. 2, „Partidele și alte organizații social-politice sînt obligate să contribuie la asigurarea egalității de drepturi și de șanse între membrii săi femei și bărbați prin:

a) asigurarea reprezentării în organele lor de conducere a componenței de femei și bărbați;

b) asigurarea reprezentării în listele de candidați a femeilor și bărbaților fără discriminare după criteriul de sex”.

Cu toate acestea, femeile continuă să fie subreprezentate. Pornind de la această realitate, în abordarea aspectelor reprezentării femeilor este absolut necesară luarea în calcul a unui set cît mai complex de factori obiectivi, cel puțin, care determină o asemenea realitate.

În condițiile democrației, indiferent de cît de avansată este o anumită societate pe calea sa spre democrație, reprezentarea la putere și în structurile administrative ține nemijlocit de rezultatele procesului electoral. Anume acest proces trebuie să constituie un punct de reper pe de o parte, și un moment demonstrativ pe de altă parte, pentru încercările de a arunca puțină lumină asupra unei părți a lanțului explicativ al subreprezentării femeilor, în cazul dat, în sfera politico-administrativă.

Investigația din această lucrare constituie o premieră în spațiul Republicii Moldova prin încercarea de a prezenta gradul de implicare a femeilor în competiția electorală, element fără care este imposibil să discutăm într-o manieră structurală asupra problemei reprezentării *de facto* în structurile constituite pe baza rezultatelor procesului electoral. Drept cîmp experimental pentru această intervenție de abordare ne-a servit primul tur al alegerilor locale generale din 3 iunie 2007. Alegerile prezintă, în acest sens, un obiect de cercetare mai valoros fiindu-le caracteristic, spre deosebire de cele parlamentare, rolul mult mai pronunțat al nivelului personal în luarea deciziilor de antrenare în proces și dirijarea acestuia de către actorii implicați în luptă pe de o parte, și electoratul pe de altă parte, care, în cazul dat, dispune de o posibilitate mai pronunțată să ia decizia pe baza impresiilor despre candidatul cunoscut personal. În special, acest lucru este valabil în situația alegerilor primarului.

Înainte de toate necesită să acordăm atenție structurilor de administrare a alegerilor, pentru a vedea tabloul privind distribuția de gen în cadrul acestora. Este oare valabil și pentru aceste structuri clivajul specific pentru majoritatea domeniilor de activitate economică în Republica Moldova, exprimat prin predominanța numerică a femeilor pe orizontală și a bărbaților pe verticală, în funcțiile de decizie?

IV. Componența de gen a Comisiei Electorale Centrale și a Consiliilor Electorale de Circumscripție de nivelul II

IV.1 Comisia Electorală Centrală (CEC)

CEC este constituită din 9 membri cu vot deliberativ: un membru este desemnat de Președintele Republicii Moldova, un membru — de Guvern și 7 membri — de Parlament, inclusiv 5 de partidele de opoziție, proporțional numărului de mandate deținute de acestea. Președintele, vicepreședintele și secretarul sînt aleși din rîndul membrilor CEC cu majoritatea de voturi din numărul total al membrilor acesteia⁵.

⁵ Sursa: Codul Electoral al Republicii Moldova

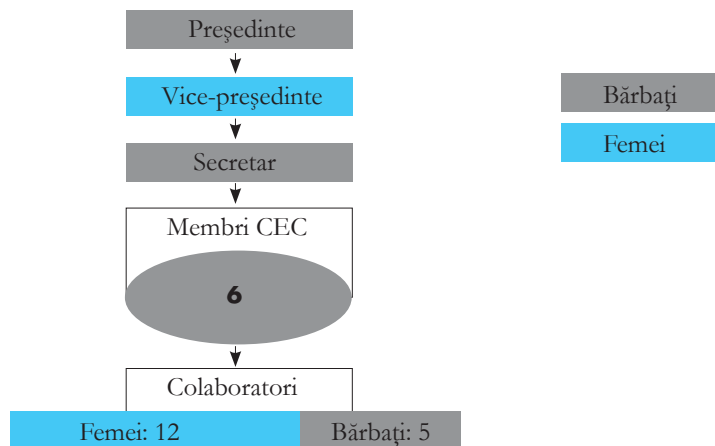
„Comisia Electorală Centrală, consiliile și birourile electorale de circumscripție asigură respectarea principiului egalității între femei și bărbați în domeniul electoral”, art. 7, alin. 1 din **Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați**.

S-ar părea că componența de gen a CEC este una absolut echitabilă, putînd fi invocată drept un exemplu „de aur”, fiindcă numără 13 femei și 13 bărbați.

Însă, în mod structural, din nucleul acesteia face parte o singură femeie pe postul de vice-președintă, președintele Comisiei, secretarul și toți cei 6 membri fiind bărbați. În schimb, femeile constituie majoritatea în rîndul colaboratorilor CEC (din cei 17 colaboratori 12 sînt femei) (*vezi graficul 1*).

Componența de gen a Comisiei Electorale Centrale

Graficul nr.1

Sursa: pagina web al Comisiei Electorale Centrale
http://www.cec.md/i-ComisiaCentrala/main.aspx?dbID=DB_List147

IV.2 Consiliile electorale de circumscripție de nivelul II

CODUL ELECTORAL

Articolul 27. Constituirea circumscripțiilor electorale și consiliilor electorale de circumscripție

(1) Comisia Electorală Centrală, cu cel puțin 55 de zile înainte de alegeri, constituie circumscripțiile electorale care corespund hotarelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul doi ale Republicii Moldova și, cu cel puțin 50 de zile înainte de alegeri, constituie consiliile electorale de circumscripție. Pentru alegerile de orice nivel și pentru referendumurile republicane, circumscripțiile electorale, consiliile electorale de circumscripție se constituie în același termen.

(2) Consiliile electorale de circumscripție se constituie în componența a 7–11 membri cu drept de vot deliberativ, dintre care cel puțin 3 persoane cu studii juridice superioare sau cu studii în domeniul administrației publice.

(3) În cazul alegerilor și referendumurilor locale, consiliile electorale de circumscripție se constituie în baza propunerilor consiliilor locale de nivelul întâi sau doi, iar în cazul cînd lipsesc aceste propuneri, ele sînt numite de Comisia Electorală Centrală. În măsura posibilității, în componența consiliilor electorale de circumscripție se includ persoane cu studii juridice superioare.

(4) Candidaturile a 2 membri ai consiliului electoral de circumscripție se propun de către judecătoria

de circumscripție, altor 2 membri, în cazul alegerilor locale — de către consiliile locale de nivelul întâi și, respectiv, de nivelul doi. Candidaturile celorlalți membri cu drept de vot deliberativ se propun de către partide și alte organizații social-politice reprezentate în Parlament la data constituirii consiliului electoral de circumscripție, proporțional mandatelor deținute. Membrii consiliului electoral de circumscripție propuși de judecătoria de circumscripție și de consiliile locale nu pot fi consilieri în consiliile locale și membri de partid.

(5) În decursul a 3 zile de la data constituirii consiliului electoral de circumscripție, membrii acestuia aleg din rândul lor, prin vot secret, președintele, vicepreședintele și secretarul consiliului, comunicând imediat Comisiei Electorale Centrale rezultatele acestor alegeri.

(6) În decursul a 4 zile de la data constituirii, consiliu electoral de circumscripție aduce la cunoștință publică componența și sediul lui, modul de contactare pentru relații.

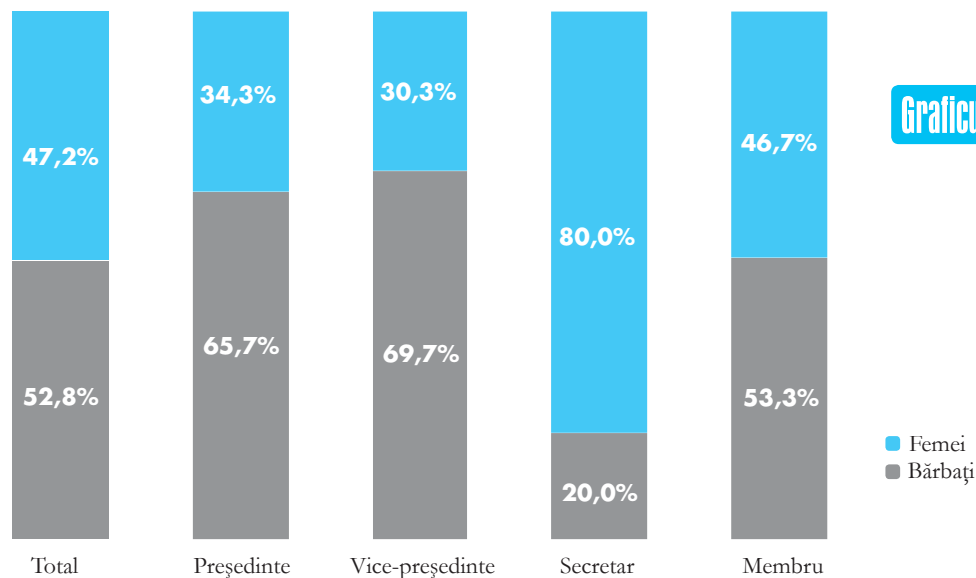
(7) Consiliul electoral de circumscripție adoptă hotărâri cu votul majorității membrilor cu drept de vot deliberativ.

(8) Consiliul electoral de circumscripție este asistat de un aparat al cărui stat de personal se aprobă de Comisia Electorală Centrală, la propunerea consiliului electoral de circumscripție. Pentru perioada degrevării de atribuțiile de la locul de muncă permanent funcționarilor aparatului li se stabilește un spor la salariu de 25 la sută.

În cazul consiliilor electorale de circumscripție de nivel II atestăm, de asemenea, o distribuție de gen distorsionată. În mod general, numeric femeile constituie 47,2% în totalul personalului acestora. În același timp, un consiliu electoral de circumscripție tipic se prezintă ca fiind compus dintr-un președinte și vice-președinte, de obicei bărbați, secretar femeie, iar în rândul membrilor jumătate femei și jumătate bărbați.

În cele 35 consilii electorale de circumscripție de nivelul doi ponderea femeilor în rândul președinților constituie doar 34,3%, în rândul vice-președinților – 30,3%, în schimb 80% dintre secretari sunt femei. În ceea ce privește membrii consiliilor, femeile constituie aproape jumătate – 46,7% (vezi graficul 2).

Componența de gen a consiliilor de circumscripție nivel II

V. Aspecte generale ale problematicii

Pentru elucidarea aspectelor calitative ale problematicii, în cadrul studiului au fost realizate interviuri individuale cu 14 candidați la funcția de primar din diferite localități. Această componentă a studiului permite să fixăm elementele-cheie în explicația situației economice, sociale, culturale și politice, așa cum o percep și o evaluează actorii implicați în lupta electorală.

În mare parte, candidații, indiferent de gen, s-au decis să candideze la funcția de primar în ajunul campaniei pentru alegerile locale sau cu foarte puțin timp înainte. Cei care candidează din partea unui partid politic au remarcat că aceasta a fost decizia membrilor de partid, iar candidații independenți își fundamentează hotărârea fie prin dorința personală de a schimba anumite lucruri sau pentru a rezolva problemele localității reieșind din situația din comunitate, fie prin aceea că localnicii i-au convins că pot face acest lucru.

V.1 Luarea deciziei de a candida

Cu cât timp înainte ați luat decizia de a participa?

A fost o decizie promptă sau una luată cu mult timp înainte?

Femeile candidate	Bărbații candidați
<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>Mai demult, încă de la etapa de convorbire despre alegeri, înainte de a intra în vigoare legea cu privire la alegerile din 3 iunie.</i> ■ <i>Nu cu prea mult timp înainte, ne-am încadrat exact în termen, dar discuții că eu voi fi înaintată au fost mai demult</i> ■ <i>Eu decizia nu am luat-o înaintea alegerilor.</i> ■ <i>Am luat demult decizia de a participa și nu a fost o decizie promptă, ea a fost luată cu jumătate de an înainte de campania electorală.</i> ■ <i>Cu jumătate de an în urmă, însă tot stăteam la îndoială.</i> ■ <i>Practic pot să spun că în timpul campaniei electorale.</i> ■ <i>Aproximativ cu un an în urmă.</i> ■ <i>Nu cu mult timp. Nu prea am vrut. Am stat mult la gânduri. Și aproape în ultimul moment m-am decis.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>A fost o decizie promptă, am luat-o cu o lună înainte de alegeri.</i> ■ <i>Cred că cu jumătate de an în urmă.</i> ■ <i>Această decizie a fost luată mai demult, cu ani în urmă, fiindcă eu am mai candidat data trecută și atunci s-au găsit forțe mai puternice care au câștigat acele alegeri.</i> ■ <i>Decizia nu-mi aparține mie, ci partidului și, respectiv, am fost înaintat de formațiunea politică. Ulterior această decizie a fost aprobată de biroul central permanent al partidului. De aceea nu pot să spun că am decis să candidez la data cutare.</i> ■ <i>Decizia a fost luată cu cinci luni înainte de ziua alegerilor. Declarația privind înaintarea candidaturii a fost lansată în luna următoare celei în care s-a luat decizia.</i>

Ce a stat la baza luării deciziei personale și/ sau desemnării candidatului de către partid și cât de mult contează genul în acest caz?

Pregătirea profesională, calitățile personale, practicismul, cunoașterea problemelor aferente, dorința de a schimba lucrurile spre bine în localitate și nu genul sunt factorii care au stat la baza deciziei sau desemnării candidatului la funcția de primar.

Doar un singur candidat femeie a înaintat ideea importanței genului, referindu-se la faptul că unei femei îi este mai greu în campania electorală, altul, tot femeie, subliniind chiar că este tratată diferit de electorat, pentru că este femeie, și electoratul este predispus ca la putere să fie un bărbat, nu o femeie.

Vă rog să-mi spuneți din ce considerente, motive ați hotărât să vă depuneți candidatura la funcția de primar în localitatea Dvs.? Ați putea spune care sunt considerentele, factorii în baza cărora ați fost înaintat(ă)? Genul Dvs. (faptul că sunteți bărbat sau femeie) a avut vreun rol?

Femeile candidate	Bărbății candidați
<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>A fost o decizie atât de partid cât și personală, deoarece îmi cunosc abilitățile și cred că așa face față. Genul nu a avut nici o importanță, pentru că îmi cunosc capacitățile, cunosc și starea sistemelor inginerești din oraș, drumurile, gospodăria orășenească, spațiile locative.</i> ■ <i>S-a hotărât că eu avînd o imagine de om luptător, combativ, de om care promovează mesajul partidului trebuie să candidez la funcția de primar. Genul totdeauna joacă un rol important, mai ales în campania electorală, pentru o femeie poate e mai greu, dar m-am inclus și, dacă au avut bărbății încredere în mine, merg înainte și suntem sprijiniți și de femei, și de bărbăți.</i> ■ <i>Pentru că am simțit că am puterea, energia să fac ceva pentru satul meu, căci, din păcate, se fac prea puține lucruri pentru tineret, pentru bătrîni, pentru copii și am hotărît să mă încadrez.</i> ■ <i>M-a determinat să candidez... eu fiind economist de profesie, văzînd câți bani vin în bugetul orașului și nimic nu s-a făcut. Aceasta m-a determinat să-mi înaintez candidatura.</i> ■ <i>Motivul meu, în primul rînd, este dorința mare de a schimba lucrurile în bine, am capacități, am curajul cel care poate nu-l au alte Doamne. Asta a fost motivul principal și acea susținere pe care o am atât din partea partidului cât și din partea familiei. Aici însăși colegii mei, membrii Partidului, cred că mi-au apreciat calitățile și ceea ce mai reprezintă eu în partidul dat și a fost dată propunerea de a mă înainta anume pe mine la candidatura dată, și genul nu a avut nici un rol.</i> ■ <i>Nu am înșelat pe nimeni, am lucrat pentru lume toată viața, și nu consider că ceva am făcut prost. Nu am făcut nici o crimă, nici o prostie față de lume, adică m-am atîrnat sincer și am lucrat sincer. Consider că oamenii gospodari, fără de partid totdeauna sunt solicitați, în orice situație, și trebuie, în primul rînd, să fii gospodar și să te porți frumos față de oameni.</i> ■ <i>Faptul că sunt femeie nu implică o abordare specială din partea jurnaliștilor; însă din partea alegătorilor - da, într-o oarecare măsură. Deoarece alegătorii dintotdeauna s-au orientat ca la putere să nu fie o femeie, ci bărbat.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>Consider că cunosc situația social-economică, financiară și pot schimba ceva în localitate, fiind înaintat de partidul ...</i> ■ <i>Cred că am dorit să schimbăm ceva în comuna noastră, pentru că de mult nu au fost schimbări.</i> ■ <i>Motivele sunt foarte serioase. Deoarece Ochiul Alb este un sat cu tradiție, un sat cu oameni mari care sunt și care au fost. Și de aceea dorim ca satul nostru să prospere pe arena publică și chiar peste hotare.</i> ■ <i>S-a ținut cont de mai multe lucruri. De capacitățile mele de muncă, s-a ținut cont de calitățile personale, de experiența de lucru cu oamenii pe care am acumulat-o pe parcursul anilor. Nu în ultimul rînd s-a ținut cont de faptul că sunt unicul dintre toți candidații ce are o experiență de 15 ani de lucru în administrația publică, 4 ani în administrația publică centrală și 10 în administrația publică locală din Chișinău, dintre care 6 ani în calitate de pretor al sectorului Centru. Sunt un om tolerant, pot asculta lumea, am găsit de fiecare dată soluții optime și atunci cînd am activat în cadrul preturii sectorului Centru, care este cel mai dificil sector al capitalei, cu instituții specifice, care nu sunt specifice altor sectoare.</i>

V.2 Programul electoral

Toți candidații la funcția de primar au avut ca principală prioritate în programul lor electoral dezvoltarea infrastructurii localității și asistența persoanelor defavorizate. Crearea locurilor de muncă, susținerea și dezvoltarea mediului de afaceri, atragerea investițiilor străine (proiecte, granturi), investiții în activități socio-culturale sunt alte propuneri ce au fost remarcate de mai mulți respondenți.

Femeile candidate se preocupă, însă, mai mult de problemele de mediu, de sănătate și aspecte ce țin de asigurarea unor condiții mai bune pentru copii. Această tendință este vizibilă și din discuțiile candidaților la funcția de primar la întîlnirile cu alegătorii. Infrastructura (drumurile și serviciile de transport sunt abordate atât de candidații bărbăți (18,8% din totalul aspectelor abordate), cât și de femei (18,1%)) și dezvoltarea economică sunt prioritățile de bază a candidaților, indiferent de genul acestora. Frecvent discutate la întîlnirile cu alegătorii au fost și problemele ce țin de dezvoltarea economică, investiții (12,5% bărbăți și 10,8% femei).

Pe planul doi femeile candidate plasează protejarea drepturilor păturilor vulnerabile (12%), în timp ce pentru contracandidații bărbăți această prioritate este plasată tocmai pe locul 6, într-unul doar 6,3%. Femeile consideră ca fiind prioritare și asemenea aspecte de ordin social, cum ar fi domeniul educației, culturii, sportului. Ele le plasează sub numărul patru în discursurile lor, pe cînd bărbății candidați - doar pe locul 7 (vezi tabelul 1).

Femei			Bărbați		
	prioritate	%		prioritate	%
Drumuri, transport	1	18.1	Drumuri, transport	1	18.8
Protejarea drepturilor păturilor vulnerabile	2	12.0	Dezvoltare economica, investiții, business	2	12.5
Dezvoltare economica, investiții, business	3	10.8	Transparență	3	11.9
Educație, cultură, sport și tineret	4	10.8	Apeduct și canalizare	4	9.7
Transparență	5	9.6	Fond locativ	5	8.5
Apeduct și canalizare	6	7.2	Protejarea drepturilor păturilor vulnerabile	6	6.3
Centre de zi, instituții bugetare	7	6.0	Educație, cultură, sport și tineret	7	5.7
Combaterea șomajului	8	4.8	Gazificare	8	4.5
Lupta cu corupția	9	4.8	Combaterea șomajului	9	4.0
Fond locativ	10	3.6	Sănătate	10	3.4
Democratizare	11	3.6	Servicii municipale performante	11	3.4
Gazificare	12	2.4	Centre de zi, instituții bugetare	12	2.8
Sănătate	13	2.4	Salarii, burse, pensii	13	2.3
Integrare în UE	14	2.4	Impozite și taxe	14	1.7
Turism	15	1.2	Lupta cu corupția	15	1.1
Servicii municipale performante	16	0.0	Democratizare	16	1.1
Salarii, burse, pensii	17	0.0	Integrare în UE	17	1.1
Impozite și taxe	18	0.0	Turism	18	0.6
Restabilirea statutului de municipiu	19	0.0	Restabilirea statutului de municipiu	19	0.6

V.3 Campania electorală

Studiul calitativ indică faptul că, indiferent de gen, candidații care au fost implicați anterior în politică, campanii electorale, au participat la cursuri, training-uri de instruire politică. Gradul de participare a candidaților la activități de informare și formare este într-o corelație directă cu mărimea localității la care candidează aceștia, deci de asemenea servicii au beneficiat mai frecvent persoanele din localitățile urbane, și în cea mai mare parte din Chișinău, Bălți. Marea majoritate s-au ghidat în campania electorală de prevederile Codului Electoral. Unii au simțit nevoia de a se informa și au citit în special literatură despre campaniile electorale (comportament, promovare, PR etc.), dar și informații ce se referă la legislație.

Respondenții au menționat că, în general, au avut o relație bună cu mas-media în timpul campaniei electorale. Femeile candidate au precizat că atitudinea jurnaliștilor nu este una discriminatorie față de ele. Tratatamentul diferit al presei este, în funcție de apartenența politică.

Principalele criterii de selectare a candidaților pentru consiliile locale au fost listate în ordinea importanței: profesionalismul în domeniul în care activează (asigurarea diversității domeniilor); autoritatea persoanelor în comunitate, participarea acestora la viața comunității, capacitatea de a colabora în echipa formată, nivelul de implicare și devotamentul față de partid, capacitatea acestora de a atrage fonduri pentru activitatea partidului și/ sau campania electorală, pentru mediul rural o condiție este și acoperirea geografică - „din diferite colțuri ale satului”.

Unele partide, din spusele candidaților din partea acestora, au ținut cont de acțiunea afirmativă - cota (30-40% dintre candidați să fie femei). Un candidat la funcția de primar din municipiul Chișinău, a menționat că și-ar fi dorit o participare mai mare din partea femeilor în primii 10 candidați.

În unele localități, atestăm, dimpotrivă, „o criză” de persoane de gen masculin, situație determinată de faptul că mulți bărbați din localitate sunt plecați la muncă peste hotare.

Studiul calitativ nu a semnalat existența clară a diferențierilor cauzate de genul candidatului/ei, ceea ce ne-ar putea servi ca un indicator al concluziei că problematica de gen nici pe departe nu este conștientizată de majoritatea cetățenilor, fie că sunt candidați sau alegători.

Lipsa resurselor financiare, timpul scurt, nevoia de sprijin din partea formațiunii politice, nevoia de abilități personale nedezvoltate pînă la moment (oratorice de ex.), și, pînă la urmă nervozitatea, stresul în timpul campaniei - acestea sunt dificultățile întîmpinate în campanie deopotrivă de femeile și bărbații candidații, și nu specifice pentru un gen sau altul, doar un singur candidat (femeie) invocînd acest motiv.

V.4 Dificultăți întîmpinate în campania electorală

Cu ce probleme v-ați confruntat în campania electorală?

- F. - *Îmi cunosc foarte bine abilitățile, deprinderile practice, am experiență de lucru cu oamenii, dar, totuși, am avut nevoie de susținerea membrilor de partid.*
- F. - *Păi, puțin timp, nu avem bani așa cum au alții, nu am avut o perioadă sediu pentru autoînțelegere și după asta am fost debarcați, adică s-a amînat înțelegerea, să zicem poate ar mai fi probleme că nu am reușit să facem o dotare bună a staff-ului, dar deocamdată mergem.*
- B. - *Cred că am avut nevoie doar de resurse financiare.*
- F. - *Nu... știți am o barieră... fiindcă eu toată viața am lucrat la întreprinderi ca economist finansist, contabil-șef și puțin îmi vine greu să iau cuvîntul în public, fiindcă ceea ce depinde de specialitatea mea - eu pot să vorbesc ore întregi, dar știți că nu toți pot să fie oratori. Dar am trecut deja... am fost de două ori la televiziunea locală, am fost la televiziunea națională și la radio și încetîncor deja nu-mi tremură genunchii - aceasta vine cu timpul. Încă o campanie două și eu o să devin lider... eu sper că o să câștig alegerile.*
- B. - *Aici așa nu am avut. Pur și simplu actualul primar tare dorește încă un tur să mai fie și face multe promisiuni abstracte.*
- F. - *Îmi este poate acum ușor în această campanie electorală, fiindcă, într-adevăr, noi toți, tot partidul, am studiat toate problemele, toate cele proiectele care au fost elaborate de cineva, care au fost adoptate de Consiliul Municipal, cel care mai are două zile, cauza de ce ele nu au fost, totuși, pînă la urmă realizate, implementate în practică; de ce nu au fost investițiile atrase cuvenite pentru fiecare proiect, de aceea poate și ne este poate ușor la momentul actual, în această campanie, fiindcă cunoaștem foarte bine. Necătînd că nu venim din autorități, cunoaștem foarte bine, nu vreau, vreau să arat că sunt modestă așa cum sunt eu după natură, dar cunoaștem mai bine problemele decît cei care vin chiar din primărie.*
- F. - *Noi suntem foarte departe cu lucrul de organizare a alegerilor în comparație cu partidul care guvernează. Se înțelege că tot aparatul de stat participă, și aceasta era bine gîndit și bine cîntărit și schimbările în lege, și toate celelalte pe care le puteți urmări și le vedeți și singuri dacă urmăriți.*
- F. - *Nu pot să spun că au fost piedici. Totul a decurs conform Codului Electoral. Adică, nu am regrete în această privință. Totul a decurs normal.*
- B. - *Greutăți care așa tare mari să spun nu au fost. Însă, totuși, să te lupți cu 9 candidați e foarte dificil și foarte greu.*
- F. - *Cam dură. Primele motive ar fi din partea partidului de guvernare, a unor persoane nu pot să zică partidului în genere, deci a primarului actual. Deci, alegătorii au avut o anumită influență din partea unor concurenți. Domnule! E o femeie, ce e un bărbat e bărbat! Și s-a simțit o influență nu în favoarea mea.*

În același timp, caracterul întîlnirilor cu alegătorii oferă anumite constatări de valoare. În primul rînd, se observă clar că electoratul de gen masculin manifestă o atitudine neglijentă față de femeile candidate. Bărbații, care au constituit 44% din auditoriul întîlnirilor asistate, reprezintă numai (27,5%) din persoanele prezente la întîlnirile cu o femeie candidată și peste jumătate de auditoriu (53,1%) la întîlnirile cu un bărbat candidat (*vezi graficul 3*).

Genul alegătorilor participanți la întâlniri cu candidații la primar

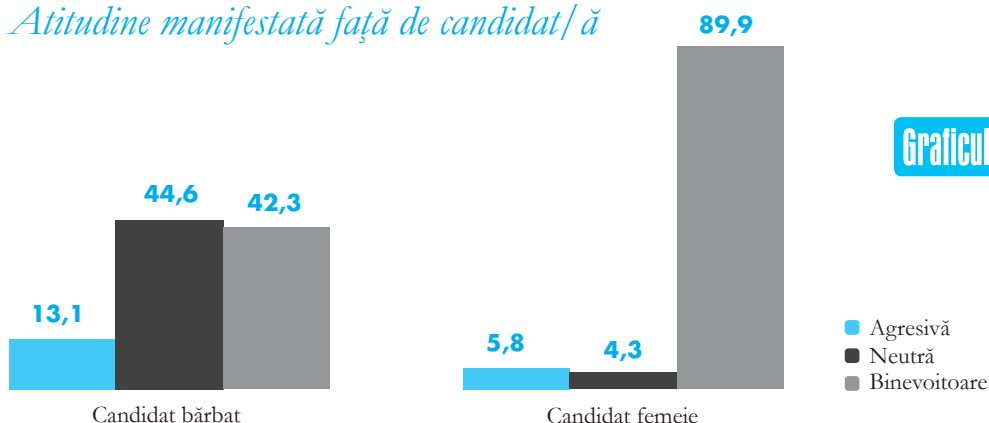
		candidați		
		total	femei	bărbați
alegători	femei	56.0%	72.5%	46.9%
	bărbați	44.0%	27.5%	53.1%

Graficul nr.3

Electoratul prezent la întâlniri a manifestat o atitudine mult mai binevoitoare față de candidații femei. În cazul lor, în nouă din zece situații caracterul intervențiilor, întrebărilor adresate de auditoriu a fost apreciat de monitori ca fiind unul binevoitor, în timp ce față de candidații bărbați ponderea intervențiilor cu acest caracter este mult mai mică – 42,3%. În 44,6% din cazuri, atitudinea a fost apreciată de monitori ca fiind neutră, iar în 13,1% - agresivă.

Atitudinea diferită, aparent preferențială pentru femeile candidate, nu poate fi explicată exclusiv pe seama auditoriului preponderent feminin de la întâlniri, fiindcă intervențiile parvenite au fost în egală măsură de la alegătorii de gen masculin și feminin (vezi graficul 4).

Atitudine manifestată față de candidat/ă

Graficul nr.4

V.5 Femeia în politică

Pentru elucidarea aspectelor legate de femeia în politică, participanților li s-a propus să se exprime asupra întrebărilor:

- joacă genul vreun rol în evoluția politică a unei persoane?
- îi este unei femei mai greu să facă cariera politică decât unui bărbat sau invers?
- din ce cauză femeile sunt mai puțin prezente în politică atât la nivel participativ (alegeri), cât și la nivelul prezenței în structurile decizionale, a căror componență depinde de rezultatele alegerilor?

Femeia în fruntea primăriei este acceptată și de bărbați, și de femei, însă unei femei îi este mai greu în politică, lucru recunoscut, în principiu, de toți. Precizînd cine este de vină, cine este emițătorul problemei, se expun mai multe elemente. Aceștia sunt alegătorii, care, în opinia candidatelor se orientează spre bărbați pentru a-i conduce, iar, cînd e vorba de mai multă muncă, își orientează alegerea spre femei, care acordă mai puțină încredere femeilor. De vină mai este și mentalitatea, fie numită sovietică, fie exprimată în cultură, tradiții, obiceiuri și statutul femeii în societate:

- *Candidată femeie: dintr-un stat care a ieșit dintr-un regim totalitar, unde mentalitatea a fost că femeia trebuie să fie pe un loc secundar, și chiar dacă este promovată doar pentru o bijă;*

- *Candidată femeie: fiindcă e natural ca femeia să se ocupe cu familia, cu copiii;*
- *Candidată femeie: fiindcă la noi funcțiile se consideră pentru bărbați;*
- *Candidată femeie: pentru că așa este învățat moldoveanul nostru. Femeia e pe al doilea plan. El e căciula. Așa e în casă, în familie și cred că și în domeniul politic.*

Sunt de vină și bărbații, afirmă o candidată, care de multe ori consideră că femeile nu trebuie să intre politică, nu înțeleg necesitatea prezenței lor și ar mai fi și problema invidiei bărbaților pentru femeile care reușesc.

Se evidențiază și comportările de tip misogin a unor candidați bărbați: „Femeia, eu cred că ar trebui să se implice mai puțin, fiindcă femeia trebuie să rămână ca femeie.”, iar ca justificare a implicării crescînde a femeilor în politică se propune din partea unui candidat bărbat: „La zîna de azi femeile fac, în mare parte, politică, pentru că bărbații sunt plecați la lucru. Degrabă o să ajungă în cartea roșie”.

Din cercetările existente în domeniul reiese că nu putem nega aportul electoratului la această inegalitate, deși nu putem vorbi despre predominarea atitudinilor discriminatorii față de femei cu referire la sfera politică. Fiind întrebați cine ar fi preferabil să conducă în administrație, politică, la locul de muncă, cetățenii, în proporție de 60,9%, susțin că genul nu contează, importante fiind calitățile profesionale ale persoanei care conduce⁶.

Conform aceluiași studiu, peste jumătate de electorat anunță că în alegerea unui candidat la funcții precum *membru în Consiliul Local/ Raional, președinte al Consiliului Local/ Raional, primar, deputat*, fie că nu vor ține cont de genul acestuia, fie că chiar ar vota pentru o femeie. Evident că nu trebuie să omitem că datele obținute la acest aspect punctează cu claritate persistența stereotipurilor pro-masculine, o parte semnificativă a populației pledînd pentru un bărbat în funcțiile de conducere (vezi tabelul 2).

TABELUL 2

Dvs. ați alege un bărbat sau o femeie pentru funcția de ...	Bărbat	Femeie	Nu contează genul	NȘ/ NR
membru în Consiliul Local / Raional	28,6%	8,6%	61,6%	1,2%
președinte al Consiliului Local/ Raional	35,8%	6,8%	56,1%	1,3%
primar	41,9%	8,4%	48,9%	0,8%
deputat	32,3%	7,6%	59,2%	0,9%
președinte al țării	50,3%	6,4%	41,9%	1,4%

VI. Candidații la funcția de primar/ă

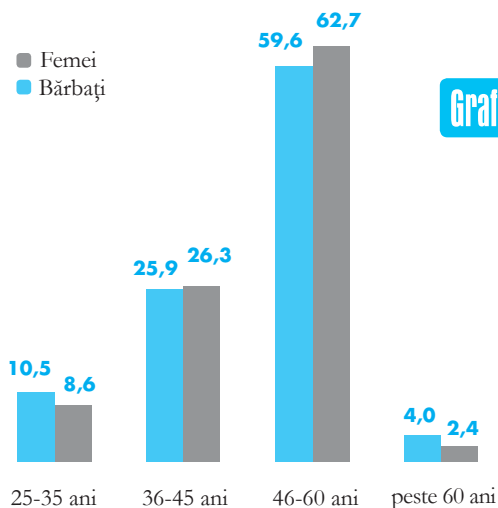
Constituirea profilului candidatului/ei la funcția de primar/ă se bazează pe informațiile sistematizate despre candidații la primari din 185 primării din 10 unități teritoriale administrative, inclusiv municipiile Chișinău și Bălți.

1. municipiul Chișinău
2. municipiul Bălți
3. r-l Cahul
4. r-l Căușeni
5. r-l Drochia
6. r-l Hîncești
7. r-l Orhei
8. r-l Rezina
9. r-l Rîșcani
10. r-l Soroca

Există oare diferențe semnificative între bărbații și femeile care candidează la funcția de primar? Pe baza studiului, putem afirma că, cel puțin în ceea ce privește nivelul de studii și vîrsta, diferențele sunt minime. Femeile candidate sunt cu foarte puțin mai în vîrstă și în rîndul lor sunt mai multe persoane cu studii superioare și postuniversitare decît în cazul bărbaților (vezi graficul 5).

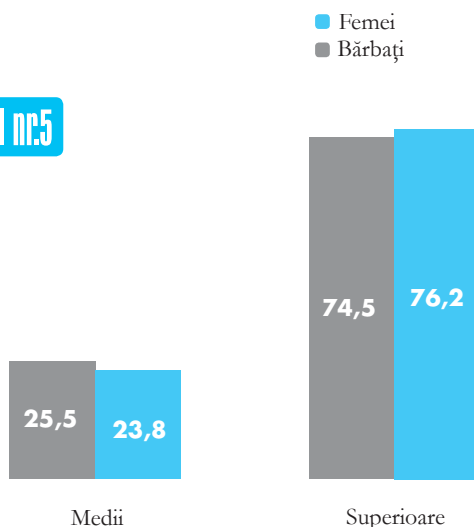
⁶ Centrul/Parteneriat pentru Dezvoltare, Fundația Soros Moldova: „Barometrul de Gen”, Chișinău 2006,

Distribuția candidaților la funcția de primar pe grupe de vârstă

Grăficul nr.5

Studiile candidațiilor la postul de primar

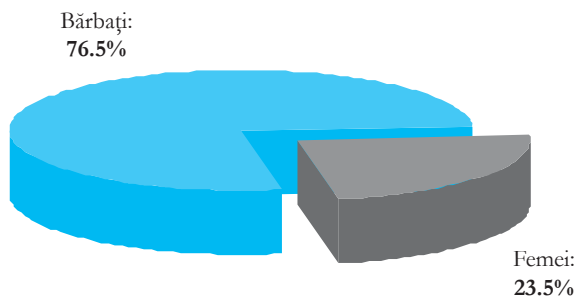

În urma alegerilor locale generale din 2003, 14,8% din fotoliile de primar au fost ocupate de femeile candidate. La ultimele alegeri locale (2007) acest indicator constituie 18,1%, tendința, în acest sens, fiind de 3%.

În cele 10 unități administrative (8 raioane și 2 municipii) incluse în studiu femeile au reprezentat 23,5% din candidații la posturile de primar și, în rezultat, au obținut 18% de fotolii (vezi graficul 6).

Ponderea de gen în rândul candidaților la funcția de primar

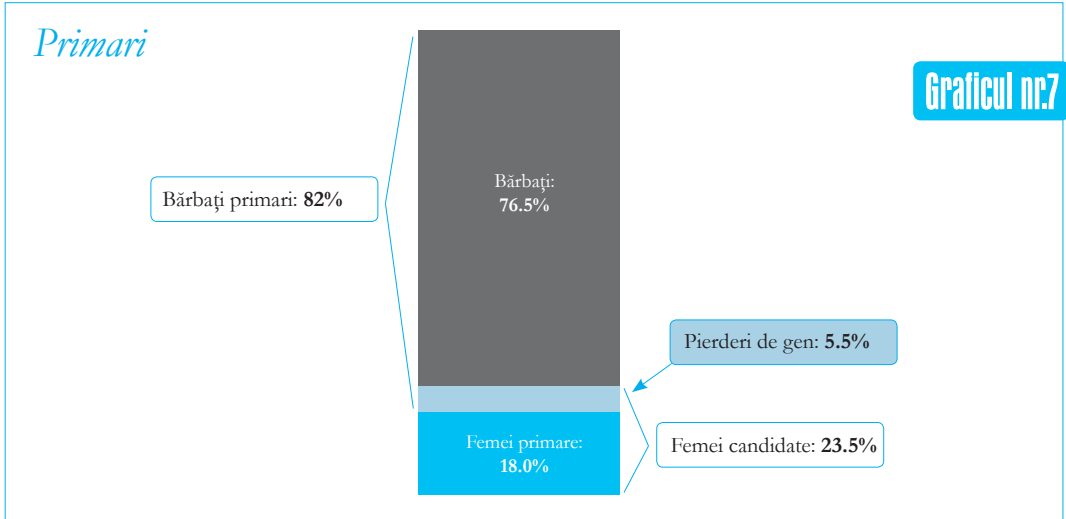
Grăficul nr.6

Valoarea indicatorului dat constă în faptul că, în alegerea primarului, comparativ cu votul acordat pentru o listă de persoane, cum ar fi votul pentru consiliu sau cel de la parlamentare, există o relație directă între alegător și candidat/ă, alți factori, iar apartenența la formațiunea politică are o semnificație net inferioară.

În mod numeric, femeile de pe acest eșantion au învins în competiția electorală cu 5,5% mai puțin față de ponderea lor în listele candidaților. Vom numi acest indicator „pierderi de gen”. Aceasta ar fi, probabil, constatarea cea mai valoroasă, care ne permite să vedem în ce măsură merită a fi susținute sau combătute opiniile precum că identitatea de gen ar prezenta un dezavantaj pentru femei, pentru că

electoratul este dispus să prefere un bărbat în fruntea primăriei. Raportarea ponderii femeilor în rândul candidaților la funcția de primar la ponderea acestora în rândul învingătorilor în cursa electorală permite să afirmăm că în alegerile locale din 2007 femeile care s-au implicat în cursă și-au realizat potențialul numeric în mărime de 76,6% (vezi graficul 7).

Din datele obținute reiese că emițătorii principali ai inegalității se află dincolo de relația directă între candidat și simpatiile sau pretențiile electoratului. Acesta din urmă în final prezentându-se a fi capabil, în mare parte, să depășească „conștiința patriarhală” în favoarea altor factori obiectivi, măsurabili, în alegerea candidatului.

Pe lângă alegători, partidele politice reprezintă un alt mediu care poate fi „suspectat” de discriminare, marginalizare a femeilor. Ponderea femeilor candidate la funcția de primar înaintate sau susținute de formațiuni politice variază de la partid la partid, de la 34% în rândul candidaților Partidului Liberal la doar 18% în cazul Alianței „Moldova Noastră”. În același timp, deși nu ne putem permite afirmații care ar viza legătura între acești factori, causalitatea evident fiind una poli-factorială, dacă comparăm ponderea femeilor candidate cu rezultatele înregistrate de partide în alegeri, vedem că în patru din cinci partide care au obținut cele mai multe mandate de primar ponderea femeilor candidate se află sub media generală de 23,5% (vezi tabelul 3).

Tabelul 3

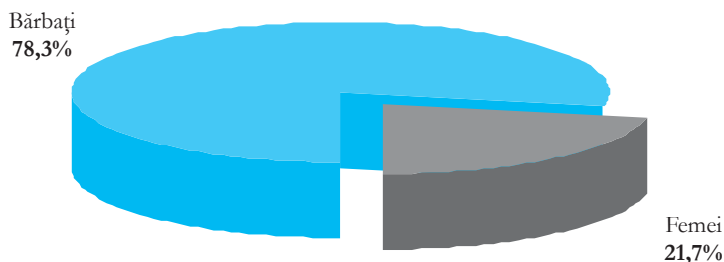
	Genul candidaților		Mandate obținute pe țară	
	Bărbați	Femei	%	loc în top
PL	66.0%	34.0%	1.3%	10
BEPRR	66.7%	33.3%	1.0%	11
PD	68.9%	31.1%	8.8%	3
PDS	69.4%	30.6%	2.8%	6
UC	73.7%	26.3%	1.6%	9
<i>Media generală</i>	<i>76.5%</i>	<i>23.5%</i>		
PNL	76.9%	23.1%	0.6%	12
PCRM	78.3%	21.7%	36.8%	1
PPCD	79.0%	21.0%	7.0%	4
PSL	80.0%	20.0%	2.9%	5
PPR	80.3%	19.7%	2.1%	7
PSD	81.7%	18.3%	1.9%	8
AMN	82.0%	18.0%	17.4%	2

Un alt „suspect”, pe care nu trebuie să-l excludem din ecuația asimetriei de gen sunt însăși femeile, care, la rândul lor, nu sunt lipsite de stereotipuri patriarhale și conștiință tradițională.

Peste 15% din primarii aleși la aceste alegeri s-au implicat în electorală nesușinuți de formațiuni politice. Acest scor se situează pe locul trei, dacă-l plasăm în topul rezultatelor obținute de candidații susținuți de partide, ceea ce denotă, încă o dată, faptul că la alegerile locale, în special la funcția de primar, personalitatea candidatului este unul din factorii principali, datorita posibilității mai mari de a fi cunoscută de o mare parte a electoratului.

Așadar, nu este lipsită de logică afirmația că pentru actorii defavorizați în cadrul formațiunilor politice, precum se afirmă deseori cu referință la femei, implicarea în alegeri ca și candidat/ă independent/ă reprezintă o alternativă. Însă, conform prezentului studiu, ponderea femeilor în rândul candidaților la funcția de primar independent constituie doar 21.7%, fiind mai mică decât cea generală (vezi graficul 8).

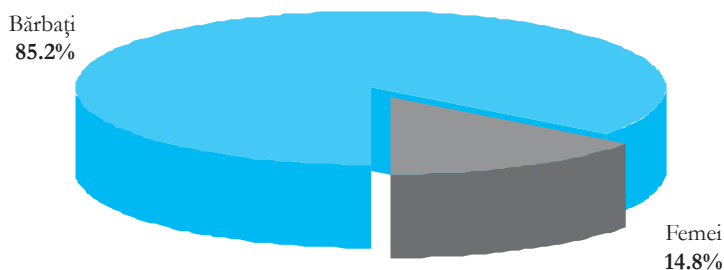
Ponderea femeilor în rândul candidaților independenți la funcția de primar

Grafic nr.8

Raportul dintre ponderea femeilor în rândul candidaților independenți la funcția de primar și ponderea lor în rândul primarilor independenți aleși oferă „pierderi de gen” în mărime de 6,9%. Diferența între valoarea acestui indicator și a celui înregistrat la nivel general (5,5%) indică aportul formațiunii politice în momentul în care susține un/o candidat/ă la funcția de primar/ă, și, invers, dezavantajul persoanei care preferă să candideze ca și independentă (vezi graficul 9).

Raportul de gen în rândul primarilor independenți

Grafic nr.9

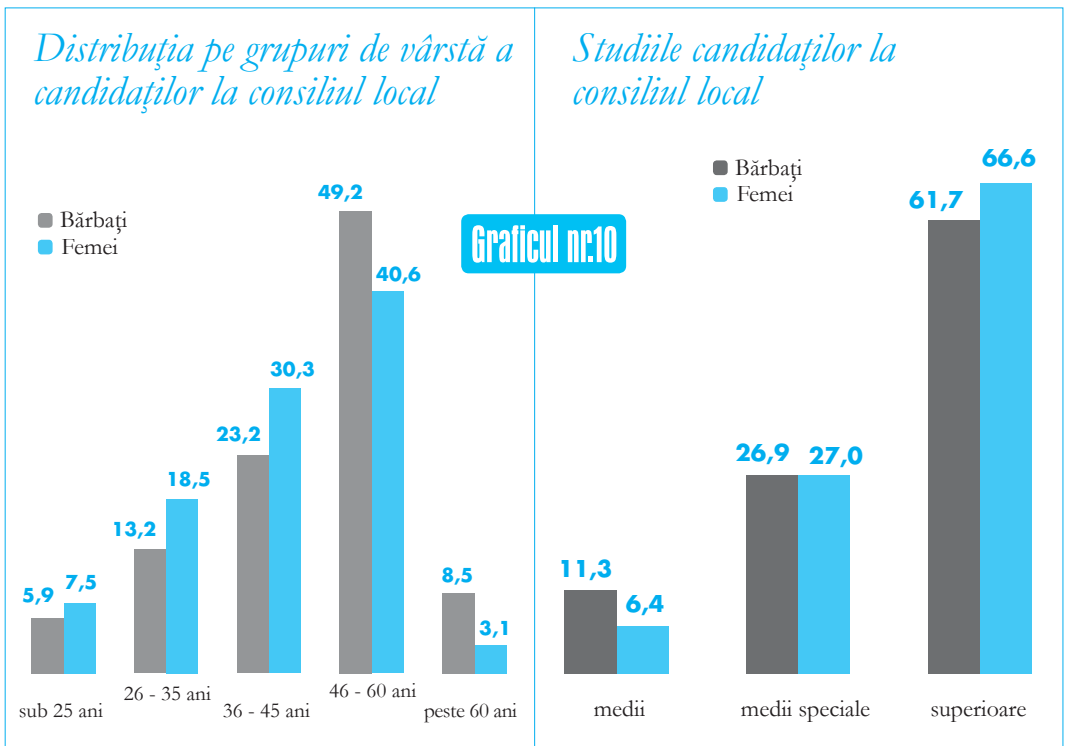
VII. Candidații la funcțiile de consilier/ă local/ă și raional/ă

VII.1 Care este situația?

Raportul de gen în consiliile locale și raionale atât în procesul de participare, cât și în după alegerea propriu-zisă, comparat cu constatările în cazul alegerilor primarilor ne permite să profilăm aportul inegalităților menționate în cadrul formațiunilor politice, reflectate în componența listelor electorale.

Femeile care au candidat pe listele candidaților la consiliile locale sunt ca și vîrstă mai tinere decît bărbații. Astfel, vîrsta medie a unei femei candidate este de 42 ani, fiind de 4 ani mai mică decît a unui candidat bărbat. În cazul bărbaților, predomină, comparativ cu femeile, grupele de vîrstă sub 25 ani (15,1% față de 11,4% femei) și 46 – 60 ani (48,3% față de 38,9% femei).

Deși în proporții nesemnificative, femeile candidate înregistrează un grad de educație și instruire mai înalt. Ponderea persoanelor cu studii superioare și postuniversitare în rîndul femeilor candidate este de 64,3%, cu 4% mai mult decît în cazul candidaților bărbați (vezi graficul 10).

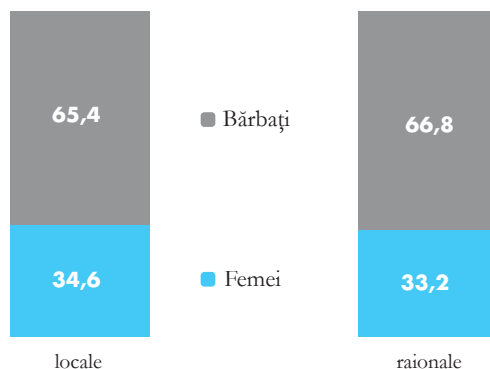

Informațiile ce urmează sunt bazate pe datele despre candidații la funcțiile de consilieri în 5 consilii raionale și 33 consilii locale (inclusiv 2 municipale) din opt raioane.

În listele de candidați la consiliile locale ponderea femeilor este mai mare, constituind 34,6% comparativ cu 23,5% în rîndul candidaților la primar. Nu cu mult diferă și ponderea acestora în listele candidaților la consiliile raionale – 33,2% (vezi graficul 11).

Candidați pentru consiliile...

Graficul nr.11

Ponderea femeilor pe liste de partid indică situații foarte diferite de la o formațiune la altă și diferă de la 14,3% în cazul Partidului Ecologist „Alianța Verde” până la 53,9% în cazul Partidului Social Liberal, unicul partid pe a cărui liste electorale figurau mai multe femei decât bărbați. Și în cazul dat, ponderea femeilor pe listele formațiunilor cu cele mai multe mandate obținute pe țară (PCRM, AMN, PPCD) a fost mai mică decât cea generală.

Alin. 2 din articolul 7 al **Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați**, intrată în vigoare la 24 martie 2006, prevede că:

(2) *Partidele și alte organizații social-politice sînt obligate să contribuie la asigurarea egalității de drepturi și de șanse între membrii săi femei și bărbați prin:*

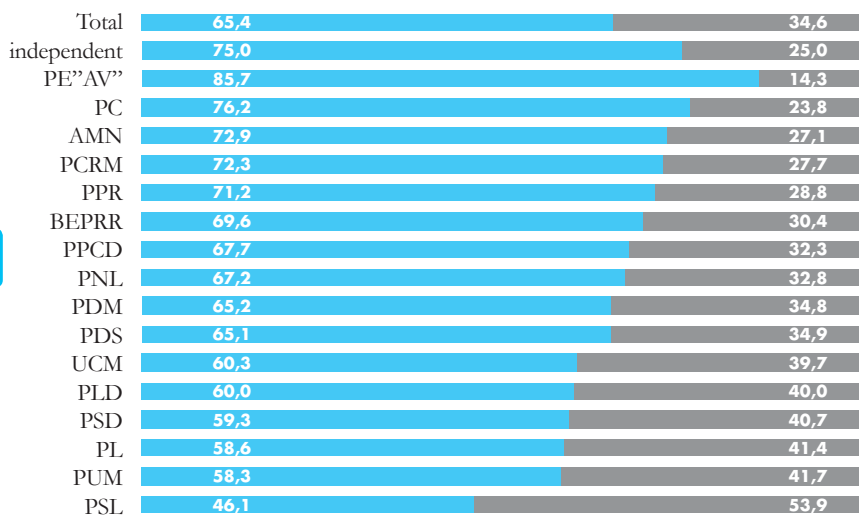
a) *asigurarea reprezentării în organele lor de conducere a componenței de femei și bărbați;*

b) *asigurarea reprezentării în listele de candidați a femeilor și bărbaților fără discriminare după criteriul de sex.*

Concluzionăm că, în mare parte, listele mai sunt create fără o politică clară de promovare a egalității de șanse, deși legea stipulează acest lucru, ce ar fi nevalabil doar în cazul în care ponderea femeilor pe liste ar fi proporțională cu ponderea acestora în rîndul membrilor de partid, date de care nu dispunem (vezi graficul 12).

Candidații la funcția de consier local pe liste de partid dezagregați pe gen

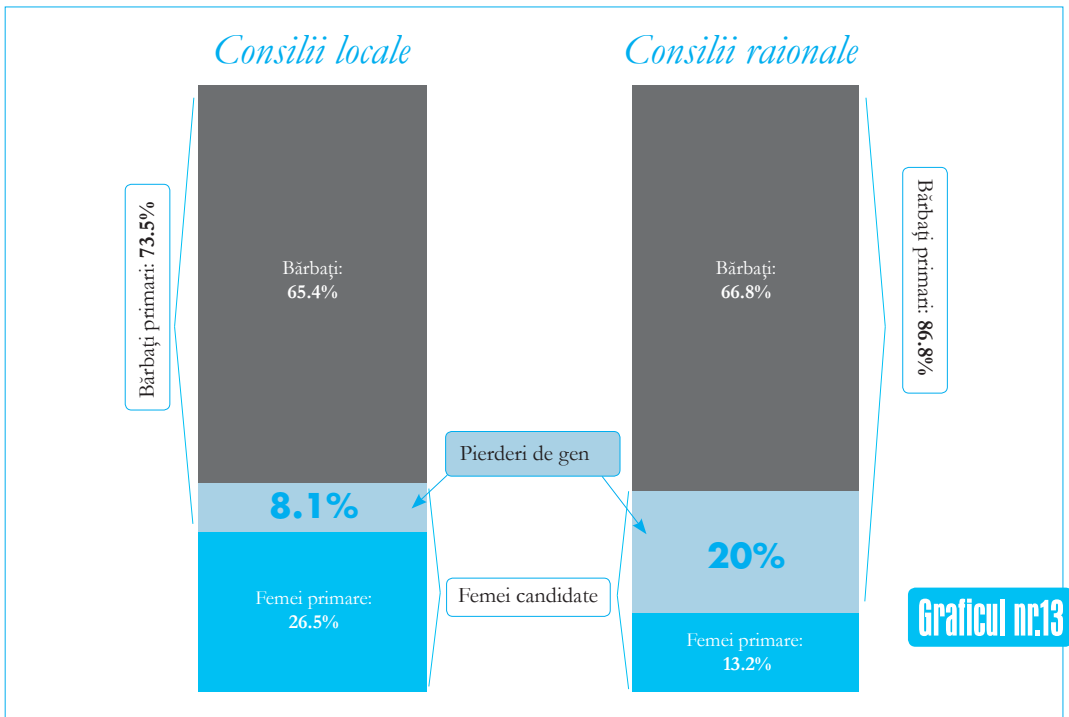
Graficul nr.12

În consiliile nou formate în urma rezultatelor alegerilor, în raioanele și localitățile incluse în studiu ponderea femeilor consiliere la nivel local a constituit 26,5%, iar la cel raional - doar 13,2%.

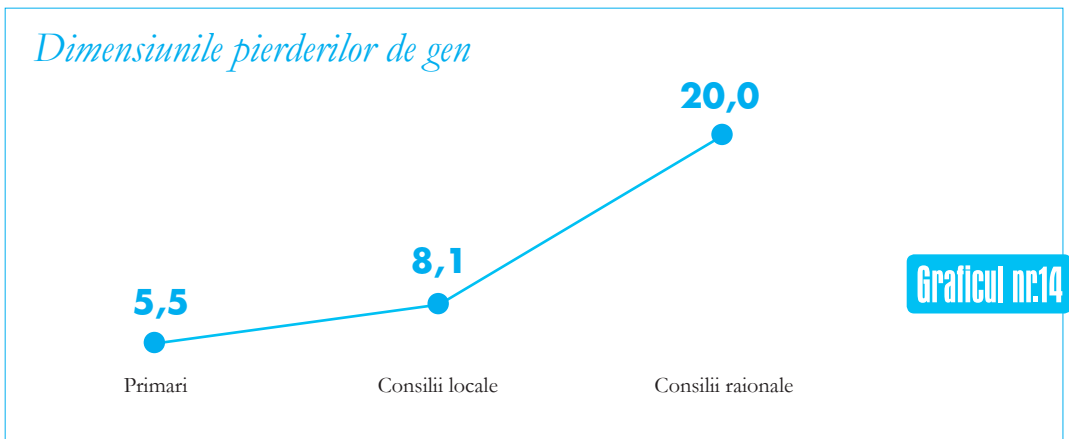
Astfel, se conturează un nou aspect al problematicii studiate. În cazul alegerilor pentru consiliul local, ca și în cazul alegerilor primarilor, diferența între ponderea femeilor candidate și a celor alese (pierderile de gen) este relativ mică – 8,1% față de cea înregistrată pentru consiliile raionale.

La nivel raional, femeile constituie 33,2% din candidații la funcția de consilier, și doar 13,2% de consilieri aleși, pierderile de gen constituind 20%. Practic, nici patru din zece femei care au candidat la funcția de consilier raional nu au reușit să ajungă în consiliu (vezi graficul 13).

Graficul nr.13

Într-un final, vedem că dimensiunea pierderilor de gen crește brusc de la nivelul I la nivelul II al Administrației Publice Locale (cf. graficul 14).

Graficul nr.14

VII.2 Care sunt cauzele unei asemenea situații?

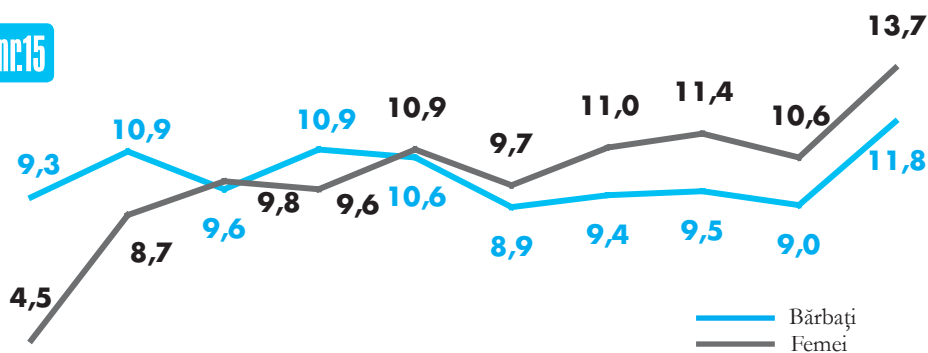
Mai întâi de toate trebuie subliniat că datele prezentate mai sus indică că printre factorii care cauzează o asemenea inegalitate, comportamentul și alegerea electoratului este departe de a fi printre principalele cauze. La nivel local, și în special la alegerea primarului apartenența de gen implică pierderi net inferioare celor înregistrate la alegerea pe liste electorale, în special la nivel raional.

Principalii factori ai subreprezentării femeilor în structurile administrativ-teritoriale țin de implicarea nesemnificativă a femeilor în cursa electorală, nu ne referim la cauzele din care nu o fac, pe de o parte, și promovarea doar declarativă ci nu și *de facto* a principiilor egalitariste de gen în cadrul formațiunilor politice.

În ultimii ani, în special în toila alegerilor parlamentare din 2005, mai multe partide au întreprins, cel puțin declarativ, pași concreți cu privire la prezența femeilor în actul politic. În marea majoritate a cazurilor aceste schimbări vizează creșterea numerică a prezenței femeilor (cotele introduse în programe). Însă aceste manifestări par a fi mai degrabă *forme fără conținut*. Pe lângă prezența minoră a femeilor pe liste, atestăm inegalități în ceea ce privește poziționarea pe liste. Figurile prezentate mai jos relatează poziționarea pe liste a candidaților pe genuri⁷ (cf. graficele 15-16).

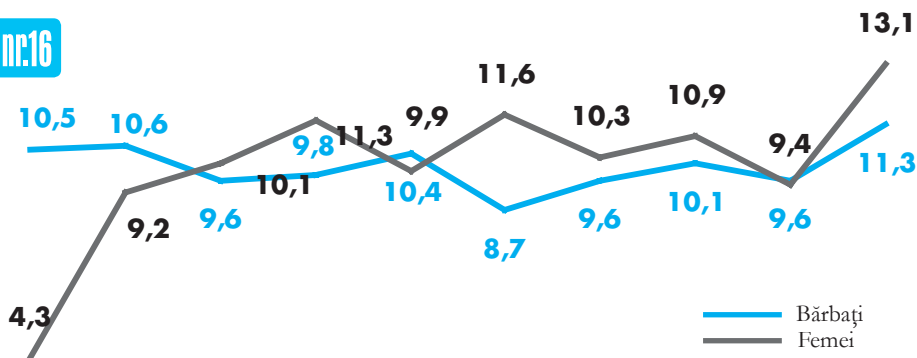
Poziționarea pe liste a candidaților pentru consiliile locale

Graficul nr.15

Poziționarea pe liste a candidaților pentru consiliile raionale

Graficul nr.16

⁷ Pentru a reprezenta în mod standardizat numărul total de liste, acestea au fost raportate la o mărime fixă (100), după care au fost grupate în 10 poziții. Astfel, de ex. pentru o listă de 20 candidați în poziția 1 sunt incluși primii 2 candidați pe listă, pentru o listă de 50 candidați primii 5 etc.

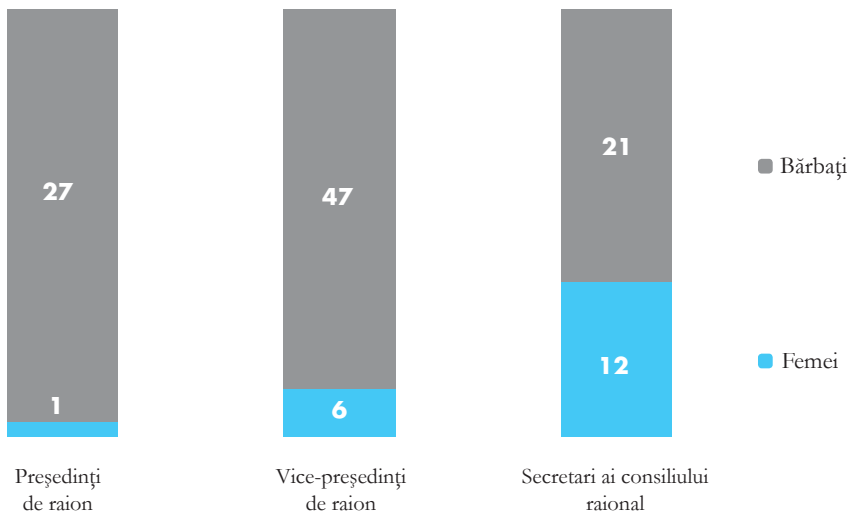
Cu claritate se observă o poziționare net „masculină” pe primele locuri de pe liste. În cazul consiliilor locale, 9,3% de candidați bărbați îi atestăm pe primele poziții, și doar 4,5% din femeile candidate. Și mai mare este diferențierea pe listele pentru consiliile raionale, unde avem un raport de start de 10,5% pentru bărbați la 4,3% pentru femei. Predominația bărbaților în pozițiile eligibile se păstrează, deși în proporții mai mici, pentru a doua poziție, după care predomină, cu preponderență, femeile.

Plasarea candidadelor pe pozițiile inferioare ale listelor, pe de o parte, și ponderea mai mică a femeilor pe listele electorale ale formațiunilor care au obținut cele mai multe mandate pe țară este una din formulele de determinare a configurației de gen la următorul mandat al consiliilor.

Însă și după constituirea consiliilor, defavorizarea genului feminin continuă. Să ne amintim că ponderea femeilor în rândul consilierilor raionali este de 13,2%. Conform datelor preliminare, în 28 consilii raionale, în care la momentul elaborării studiului au fost aleși președinții, vice-președinții și au fost confirmați secretarii consiliilor, de gen feminin sunt un singur președinte de raion (Fălești) (3,6%), 6 vice-președinți (2,1%). Net superioară este ponderea femeilor în rândul secretarilor consiliilor raionale nou formate (36,4%). Astfel „pierderile de gen” pentru funcția de președinte a raionului constituie 9,6%, pentru vice-președinte de raion - de 11,1%, în timp ce funcția de secretar al consiliului este „cedată femeilor”. Mai mult ca atât, femeile sunt desemnate ca secretare neținându-se cont de ponderea lor în consiliu. Să reținem acești indicatori, a căror importanța se datorează faptului că „pierderile de gen” se produc nu numai la nivelul alegătorului, ci și al elitelor, atunci când ambele componente sunt puse în situația de a alege. Date fiind circumstanțele, „pierderile de gen” produse de elite vizează după urmări distribuția inegală a genurilor pe verticala structurilor formate în rezultatul procedurilor electivă (vezi graficul 17)⁸.

Ponderea de gen în funcțiile electivă din consiliile raionale

Graficul nr.17

Pe baza celor expuse, ne asumăm riscul de a opina că electoratul ar fi factorul minor, raportându-l la alte medii (formațiunea politică, elitele, conștiința de gen a femeilor și bărbaților și a beneficiilor unui parteneriat public/politic), care „contribuie” la reprezentarea de gen în politică, în cazul nostru, în defavoarea segmentului feminin.

⁸ Sursa: CEC, date preliminare

VIII. Concluzii

Abordarea problematicii de gen, realizată în acest demers de investigare, a permis elucidarea mai multor dimensiuni a problemei cercetate, unele chiar de pionerat.

Constatările de bază sînt următoarele:

- structurile de management din perioada alegerilor, cel puțin Comisia Electorală Centrală și consiliile de circumscripție de nivelul doi, fiindu-le caracteristică din punct de vedere numeric o echitate de gen, aceasta este una pe orizontală. Se menține o inegalitate pronunțată pe verticală, pozițiile de vîrf a ierarhiei fiind ocupate de bărbați. Și în cazul dat, realitatea se prezintă în mod tipic, tradițional, ca și în alte sfere, de ex. primar bărbat, iar secretar al primăriei – femeie; manager – bărbat, secretar și contabil – femeie; director de școală - unicul bărbat din colectivul pedagogic și administrativ al școlii,.. și asemenea exemple pot fi aduse la nesfîrșit.

- în ceea ce privește implicarea în procesul electoral a persoanelor, în funcțiile de ordin tehnic, în luarea deciziilor de a candida, factorii și criteriile de bază în luarea deciziei personale sau de partid pentru înaintarea candidatului/ei la primar sau consilier, nu există diferențe între genuri. Genul nu se prezintă ca un criteriu special nici favorizant, nici discriminatoriu. Dintr-o asemenea situație se pot deduce în mod logic două judecăți pe marginea problemei studiate, una pozitivă, că problema nu există, dar și una cardinal opusă, negativă, că problematica de gen (șanse egale de a candida, a fi susținuți și aleși a femeilor și bărbaților) nu este una conștientizată de actorii implicați.

- abordarea complexă a aspectelor de gen impun o abordare trist, semnăind existența și caracterul pronunțat al problematicii, care nu poate fi neglijată sau abordată formal, eronat, prezentînd dimensiunea de gen ca un factor ce are o anumită influență, și anume:

- în campania electorală electoratul manifestă, totuși, o tratare diferită a candidaților în funcție de genul acestora, această diferențiere fiind în defavoarea femeilor.

- există diferențe și în abordarea realității de către candidații bărbați și candidatele femei, studiul relevînd accentul mai pronunțat pe care îl pun femeile candidate pe probleme de ordin social.

- femeilor le este mai greu să se impună în viața politică, iar vinovați de aceasta se fac electoratul, mentalitatea poporului, bărbații.

Pînă la urmă, dispunînd de o imagine în ce privește atitudinea electoratului față de femeia în politica, atitudine ce relevă că mentalitatea patriarhală persistă și se manifestă în acest domeniu, avem prilejul să vedem și partea a doua a procesului. În rezultatul monitorizării electoralei din 2007, cunoscînd circumstanțele de start din campanie, conchidem:

- Contingentul bărbaților și a femeilor implicați/ te în electorală dispune de aceleași caracteristici socio-demografice, cel puțin vîrstă și studiile.

- Dimensiunile, însă, a acestor contingente sunt extrem de diferite, femeile constituind doar 23,5% din rîndul candidaților la funcția de primar, 34,6% din rîndul candidaților pentru consiliile locale și 33,2% pentru consiliile raionale din unitățile teritorial-administrative incluse în studiu.

- Raportarea acestor înregistrări la rezultatele alegerilor ne-au permis definirea dimensiunilor „pierderilor de gen”, prezentînd diferența în raportul de gen din rîndul candidaților și raportul de gen din rîndul celor ce au cîștigat competiția. Acesta este de 5,5% în cazul alegerii primarilor (ponderea femeilor candidate fiind de 34,6%, iar a femeilor alese de 26,5%), de 8,1% în cazul alegerii consilierilor locali și de 20% a celor raionali.

- Aceste constatări permit schițarea primară a actorilor principali implicați în procesul electoral, de care depinde reprezentanța de gen în structurile eligibile în rezultatul scrutinului local 2007. Mai întii de toate, este vorba de electorat, care, cu mentalitatea și psihologia lui patriarhală, pus față în față cu alegerea plasează genul ceva mai departe de primele locuri în ierarhia criteriilor de selecție, ceea ce ne permite să catalogăm atribuția acestuia ca fiind minoră comparativ cu atribuția altor actori. „Pierderile

de gen” în alegerea primarilor, deci în cazul celei mai pure, directe și neintermediate relații între electorat și candidat, sunt cele mai mici.

- „Pierderile de gen” în consiliul local sunt, de asemenea, minore, ceea ce vorbește iarăși în favoarea celor expuse mai sus vis-à-vis de electorat. Și în cazul dat, deși în măsură mai mică, relația între alegător și candidat este mai directă și neintermediată.

- Dimensiunea pierderilor este net superioară în cazul în care alegătorul acordă votul unei liste de persoane, în marea parte necunoscute, votul fiind unul pur politic, acordat formațiunii care a întocmit lista. Și aici se impune aprecierea formațiunii politice drept factorul principal în asimetria de gen de pe liste. Studiul, la rândul său, indică pe lângă disproporția de gen pe orizontală și existența și unei disproporții pe verticală. Aceasta din urmă se exprimă prin plasarea neproporțională și inechitabilă a candidaților pe locuri în liste ca poziții eligibile. Femeile sunt dezavantajate, de regulă, ceea ce și produce în mod matematic „pierderile de gen”.

- Nici aici însă producerea inegalității din partea elitelor nu ia capăt. Ea continuă și după constituirea structurilor, mari dimensiuni ale „pierderilor de gen” înregistrându-se deja în interiorul acestora, când se formează, tot în mod electiv, însă deja fără contribuția candidatului, structurile APL. Ne referim la alegerea președinților și vice-președinților de raion, unde constatăm, de asemenea, producerea inegalității de gen pe verticală. Dacă completăm cercul de observație cu alegerea secretarilor consiliilor raionale constatăm existența în aceste structuri și a unor fenomene de natură foarte apropiate celor existente în întreaga societate și anume împărțirea acesteia pe domenii/ ocupații „feminine și masculine”.

Un alt actor sunt însăși femeile, cu mentalitatea lor, conștiința și dorința de a lupta împotriva discriminării. Contribuția lor la producerea inegalității de gen în sfera politico-administrativă, nu a fost abordată suficient de profund în prezenta cercetare, necesitând o metodologie de investigare de natură specială. Lucrarea ne pune la dispoziție însă suficiente constatări, care indică faptul că nici femeile nu se implică plenar, pe măsura capacităților și competențelor în lupta electorală. Nici acolo unde e vorba de o decizie personală - de ex. în cazul candidaților la primari independenți, când nu formațiunea politică decide în vederea alegerii persoanei potrivite pentru a o înainta și susține, ci persoana, în mod individual, ponderea femeilor candidate este chiar mai mică decât pe liste de partid. Pe baza acestei constatări, într-un mod pur logic și imaginar putem afirma că în absența formațiunilor politice, dacă toți candidații ar fi puși în situația să ia decizia personală de a candida, ponderea femeilor ar fi și mai mică în rândul candidaților.

Concluzia care se impune pentru această constatare, cât și pentru celelalte expuse mai sus vis-à-vis de ponderea femeilor candidate și celor care au învins competiția, este că încurajarea femeilor în vederea implicării directe în procesul electoral, încurajarea și promovarea femeilor în cadrul formațiunilor politice ar fi principalele direcții de acțiune în vederea realizării echității și parității de gen în sfera politică, APL sau APC.

IX. Egalitatea de șanse între femei și bărbați în platformele electorale ale candidaților din Chișinău

Ana Bulai

Prezentul raport are la bază platformele electorale ale candidaților la funcția de primar al municipiului Chișinău publicate pe site-ul www.alegeri.md/2007. Concluziile prezentate nu pot fi extrapolate la nivelul întregii campanii electorale, în măsura în care o serie de declarații și activități electorale pot lărgii aria tematică prezentată în platformele mai sus menționate. Totuși, putem considera platformele electorale publicate pe site-ul menționat ca fiind o selecție semnificativă a temelor și ideilor politice ale fiecărui competitor politic (în măsura în care selecția a fost realizată de către staff-urile de campanie ale fiecărui candidat), de aici decurgând și nivelul de semnificație pe care analiza acestor materiale o poate avea pentru tematica egalității de șanse între femei și bărbați la nivelul competiției locale pentru funcția de primar a municipiului Chișinău.

IX.1 Egalitate de șanse între femei și bărbați în alegerile locale

Situația electorală la nivelul din iunie 2007, la nivelul Chișinăului este grevată de următoarele particularități:

- Cadrul legislativ sub care se desfășoară alegerile prevede, prin Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 9. feb 2006 recunoaște dreptul egal al femeilor și bărbaților de a participa la viața politică, însă este mai degrabă un act legislativ „negativ” axat preponderent pe sancționarea actelor discriminatorii de orice fel și pe sancționarea acțiunilor care prejudiciază pe criterii de gen. Din punct de vedere politic, cadrul legislativ recomandă sub criteriu de obligativitate vag operaționalizată ca partidele politice să contribuie „la asigurarea egalității de drepturi și de șanse între membrii săi femei și bărbați prin asigurarea reprezentării lor în organele de conducere și în listele de candidați fără discriminare după criteriul de sex”. Ca măsuri pro-active, cadrul legislativ nu menționează criteriul proporționalității (propus într-o variantă inițială, dar eliminat datorită unor motive de tipul „o democrație prea tânără”, motive care, în majoritatea sunt menite la nivel european să susțină această măsură a proporționalității), iar instituțiile guvernamentale desemnate pentru monitorizarea și implementarea politicilor în domeniul egalității de șanse (comisia, unitățile de gender) sunt slab vizibile, de multe ori din condiții de sub-finanțare sau de cadru normativ slab precizat.

- Alegerile locale în majoritatea capitalelor au o miză politică cel puțin la fel de importantă ca și miza administrativă. Deși majoritatea platformelor electorale vizează problematica administrativă mesajele transmise sunt public percepute ca „barometre” ale jocului politic de la nivel central. De aici o salbă diferențiere reală în tematica propusă de partidele politice și de candidați, majoritatea încercând să acopere tot spectrul problematic inventariat la nivelul opiniei publice a electoratului din Chișinău, miza fiind aceea a reprezentării politice a candidaților;

- Alegerile locale sunt axate pe persoane, fiind mai aproape de miza votului uninominal, fiind din acest punct de vedere semnificativ influențate de modelul social al liderului (așa cum reiese din studiile de profil) și mai puțin sensibile la problematica politică;

- La modul general, tematica prezentată de către competitori, așa cum transpare ea din materialele pe care le-am avut la dispoziție are, din perspectiva egalității de șanse între femei și bărbați, următoarele caracteristici:

- Tematica egalității de șanse între femei și bărbați nu este o tematică prioritară, de altfel în nici una dintre platformele competitorilor politici acest principiu nu este prezentat ca fiind prioritar;

- Majoritatea menționează tematica egalității de șanse din perspectiva categoriilor socio-economice (tineri, bătrâni, săraci) fără a specifica inegalitatea de gen structurală, din interiorul fiecărei sub-categorii defavorizate;

- Imaginea generică a electoratului este predominant pasivizată ca „beneficiari” ai unor măsuri administrative și politice menite să crească nivelul de rezolvare a problemelor cu care se confruntă;

- Imaginea liderului politic propus este puternic masculinizată, atributele dominate fiind forța, lupta, bunul gospodar, competența (marcată prin cunoașterea detaliată, eventual tehnică a problemelor). Majoritatea atributelor utilizate sunt masculine, chiar și în cazul candidatului femeie.

- În comunicare, la nivelul materialelor pe care le-am analizat prezentarea candidaților se concentrează pe trei piloni (cv-ul, experiența în conducere și cunoașterea problematicii). În condițiile în care există un singur candidat femeie, nici unul dintre acești piloni nu este menit să încurajeze creșterea ponderii femeilor în viața politică.

Cu toate acestea, secundar majoritatea platformelor electorale ating o tematică sensibilă din punct de vedere al diferențelor de gen, prin propunerea pe agenda de priorități administrative a unei serii de măsuri care direct, sau indirect interesează într-o mai mare măsură femeile: sprijinul pentru grădinițe și școli, îmbunătățirea sistemului de racordare la apă și canalizare, măsuri pentru sprijinul persoanelor, săracilor, prin subvenționarea produselor ieftine.

IX.2 Programele electorale ale principalilor candidați

1. Partidul Comuniștilor din Republica Moldova prin candidatul Iordan Veaceslav prezintă un program „ingineresc”, cu măsuri slab sensibile la diferențele de gen, deși autorul menționează că acest program este „rezultatul discuțiilor cu alegătorii”. Candidatul propune electoratului un set de măsuri concrete (a căror viabilitate nu poate fi apreciată) care să rezolve probleme „generale”, axate mai degrabă pe creșterea nivelului de trai. Programul este structurat pe șapte puncte, cu diverse grade de particularizare. Tema școlilor și grădinițelor, ca tematică sensibilă în special pentru femei se află pe ultimul loc fără ca autorul să menționeze acțiuni specifice în domeniu, altele decât reabilitarea generală a unităților de învățământ. Această platformă electorală minimală se adresează în special electoratului bărbat, sărac, pensionar (prim propunerea măsurilor de mărire a pensiei) sau tânăr fără loca de muncă (propune locuri de muncă mai ales în domeniul construcțiilor, industriei, infrastructurii), care se deplasează cu transportul în comun și care nu are locuință proprie. Pe lista de consilieri partidul propune 9 femei din 56 de nominalizări. De remarcat că în primele cinci poziții se află trei femei.

2. Partidul Umanist din Moldova, candidat Mereuță Ion. Această formațiune politică are caracteristici mai puțin dure, prin natura ideologiei umaniste adoptate. Partidul/candidatul propun un program structurat în zece puncte, primele două, în ordinea prezentată, fiind în mai mare măsură de interes pentru femei (calitatea locurilor de joacă pentru copii și calitatea apei potabile). Din totalul de zece puncte alte două am putea spune că sunt sensibil de mai mare interes pentru femei: tematica ecologizării capitalei, în sensul creșterii nivelului de curățenie și tematica facilitării comunicării cu instituția primăriei. Ca și în cazul celorlalți candidați adresabilitatea este masculinizată. Pe lista propusă de consilieri Partidul Umanist are 16 femei, din 53 de nominalizări, femeile fiind poziționate începând cu locul 5.

3. Partidul „Alianța Moldova noastră”, candidat Bujor Leonid propune un program electoral din zece puncte, structurat în trei capitole. Primul capitol este „cel mai european” din punct de vedere al tematicii abordate, grija pentru copii și tineret prin parteneriatul propus cu părinții fiind una dintre puținele măsuri de implicare (în special a femeilor ca părinți) în activitatea decizională măcar în ce privește unitățile școlare. Este singurul program în care este menționată investiția în sănătatea publică și sprijinirea activității organizațiilor neguvernamentale în proiecte de interes comunitar. Partidul Propune 15 femei pe lista de consilieri, din 56 de nominalizări, în primii cinci fiind prezentă o singură femeie.

4. Partidul Democrat din Moldova, prin candidatul Filat Vladimir este unul dintre cele mai ample programe electorale, dar și unul dintre programele cu cel mai ridicat nivel de generalitate. Nici una dintre cele 46 de puncte prezentate nu menționează o măsură concretă care să vizeze specific femeile. Sunt însă introduse aproape toate temele (prezente de altfel și în platformele contracandidaților) care direct sau tangențial pot prezenta un nivel mai mare de interes pentru femei, în comparație cu bărbații: o mai bună comunicare cu autoritatea locală, investiții în rețeaua de apă și canalizare, rampe la nivelul trecerilor de pietoni, investiții în sănătate, servicii sociale pentru copii din familii sărace.

5. Partidul Conservator, propune la funcția de primar al Chișinăului o femeie, Zinovia Zorina. Prezența unei candidate, femei, nu schimbă semnificativ agenda electorală și propunerile programatice. Cele 8 puncte ale programului electoral al doamnei candidate vizează, parțial în aceeași ordine temele de campanie care se regăsesc și în programele celorlalți candidați. Problematika alimentării cu apă potabilă este poziționată ca principală prioritate pe agenda candidatei, temă ce poate fi asimilată tematicii de interes prioritar pentru femei, urmată de canalizare, ce poate fi inclusă în aceeași sferă de interes. De asemenea, în capitolele 6 și 7 din programul său electoral candidata acordă interes tematicii legate de subvenționarea și creșterea calității serviciilor de învățământ, sănătate și protecție socială a categoriilor

defavorizate (fără a fi specificate femeile ca și categorii aparte). Partidul Conservator are 8 femei din 27 de consilieri propuși, doar candidata aflându-se în primele cinci poziții.

6. Partidul Popular Creștin și Democrat candidat Alexandru Corduneanu, a propus în campania electorală un program electoral conturat ca melanj între programele partidelor populare europene și mesaje preluate din istoria locală a partidului. Din perspectiva egalității de gen, PPCD propune, în cadrul capitolului II „Dezvoltarea liberă a personalității”, trei teme foarte importante: egalitatea între bărbați și femei, familia ca temelie a societății și o a treia tematică legată de diminuarea age-ismului prin recunoașterea rolului tinerilor și mai ales al vârstnicilor în viața socială și politică. Toate aceste teme sunt declarative. Nici unul dintre capitolele dedicate lor nu prezintă măsuri concrete și modalități de îndeplinire a acestor principii. Mai mult, preocuparea pentru aceste principii pare periferică, PPCD responsabilizând doar organizația de femei „să se preocupe de realizarea politicii noastre privind drepturile și rolul femeii în societate”. Deși declară că „recunoaște dreptul fiecărei persoane de a-și determina soarta”, acest lucru nu se aplică și femeilor, deoarece în paragraful imediat următor se declară că „avortul constituie un păcat capital și o crimă împotriva vieții și a ființei umane”, iar în privința includerii persoanelor în vârstă este menționată constituirea unei organizații de seniori în care rolul femeilor nu este precizat. Din cei 54 de candidați propuși de PPCD, 20 sunt femei, o singură femeie se află în primii cinci candidați, o doamnă prezentată ca inspectoare școlară. Din perspectiva noastră PPCD este una dintre formațiunile politice cu cel mai înalt nivel de tradiționalism, în sens anacronic, prin raportare la tendințele europene în privința rolului femeii în societate.

7. Partidul Social Democrat din Republica Moldova, (candidat: Eduard Mușuc) reiterează în principii și prezentare tematica socialismului de secol trecut, cu foarte puține elemente care să „actualizeze” programul la tematica partidelor din internaționala socialistă europeană. Este un partid social-naționalist, preocupat de teme identitare și egalitariste. Rolul femeii așa cum apare, în cadrul programului prezentat, este tipic modului în care femeia a fost gândită de către partidele socialiste și comuniste din estul Europei. *„PSDM se pronunță pentru o politică a participării cât mai active a femeilor la viața socială, economică și politică. În acest sens optăm pentru consolidarea instituțiilor responsabile de problemele familiei și a femeii, promovarea femeilor în funcții înalte de decizie economică și politică, combaterea șomajului în rândul femeilor.”* Totuși PSDRM este unul dintre puținele partide care se remarcă prin problematizarea, chiar dacă lapidară a violenței casnice împotriva femeilor și copiilor, și propune pe listele electorale 50% femei, chiar dacă în primii cinci candidați nu se află decât o femeie. O altă temă, importantă din perspectiva egalității de gen, este tema muncii casnice. Chiar dacă, în programul electoral PSDRM consideră că această muncă este eminamente o problemă a femeilor, faptul că declarativ cel puțin susține *„dezvoltarea serviciilor sociale în pas cu cerințele timpului și ajunsurile progresului tehnico-material”* considerăm că este un pas demn de remarcat.

8. Partidul Liberal (candidat: Dorin Chirtoacă) este unul dintre puținele partide care se remarcă prin lipsa femeilor în primele cinci poziții eligibile și prin omiterea aproape cvasigenerală a unei tematici electorale corelată cu rolul femeii. Programul electoral este structurat în trei capitole (orașul Chișinău, localitățile aparținătoare și Primăria). Tematica de gen este adiacent tratată prin temele de utilități urbane (cum ar fi iluminatul public), teme de infrastructură (asigurarea apei calde și a căldurii) și, eventual, prin declararea preocupării pentru dotarea instituțiilor de învățământ și amenajarea locurilor de joacă pentru copii. De altfel nici programul general ap PL nu prezintă mai detaliat problematici și principii care să ofere o perspectivă privind modul particular al rolului femeii în societate.

9. Partidul Social-Liberal (candidat: Cornel Ciurea): se declară partid justițiar afirmând prioritar probleme de legalitate, corupție, deficiențe democratice, orientări comuniste, etatiste, dictatoriale. Tematica de gen este foarte vag conturată, PSL manifestând preocupări evidente către alte tipuri de

teme. Nici măcar în structura temelor sociale nu putem sublinia o preocupare evidentă către categoria socială a femeilor sau către problemele specifice, cu excepția preocupării declarate pentru egalitatea în drepturi a copiilor și sprijinul familiilor cu copii cu dizabilități. În rest femeia este asumată cetățenilor luptători, revoluționari, reactivi la problemele majore identificate de partid la nivel social.

10. Partidul Democrației Sociale, prin candidatul Dumitru Braghiș, propune un program cu patru direcții prioritare, precedat de nouă puncte de acțiune pentru primele o sută de zile de activitate. Din punct de vedere al problematicii specifice femeilor și a egalității de șanse între femei și bărbați programul este mai degrabă sărac, singura temă care, tangențial poate acționa în sensul diminuării decalajului social pe criterii de gen fiind cea a compensațiilor salariale și pentru plata utilităților la nivelul categoriilor major feminizate pedagogi, medici, lucrători în cultură. Celelalte teme (repararea străzilor și a trotuarelor, asigurarea utilizațiilor etc.) pot fi menționate, tangențial în categoria modernizării generale, care să faciliteze și modernizarea femeii. Trebuie precizat însă că nici una dintre aceste măsuri nu sunt menționate ca priorități specifice pentru primele o sută de zile.

I. Analiza componentei de gen a producției media despre alegerile locale generale din 2007

Loretta Handrabura

Alegerile locale din 2007 au reprezentat și un veritabil test de maturitate pentru democrația din Republica Moldova, evaluată pe diferite paliere instituționale de o importanță majoră și interdependente totodată în ceea ce privește conjugarea eforturilor de a respecta angajamentele asumate în implementarea principiilor unui stat de drept, social echitabil și democratic. Ne referim, în special, la autoritățile puterii centrale și locale, partidele politice, mass-media și societatea civilă.

Fiind un factor central în schema de comunicare socială, mass-mediei îi revine un rol semnificativ în procesul electoral, formarea conștiinței de gen, socializarea de gen, înțelegerea și implementarea în practică a dezideratului vehiculat în principiul „democrație participativă”, promovarea parteneriatului de gen, respectarea prevederilor din *Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați*, aprobată acum un an.

Scopul monitorizării propriu-zise a fost de a identifica și analiza componenta de gen a materialelor despre scrutinul din 2007 în comparație cu situația stabilită în alegerile anterioare.

Demersul analitic vizează trei coordonate: 1. producătorii informației; 2. imaginile; 3. materialele din media scrisă investigată.

Pentru examinarea ziarelor au fost folosite fișe de evaluare, prin care s-au „măsurat” următoarele aspecte cantitative: a) numărul și ponderea de gen a echipelor redacționale și manageriale, a subiecților publici comunicatori; b) frecvența apariției în ilustrații și materiale din toată grila a persoanelor de un anumit gen și, respectiv, numai în informațiile despre electorala 2007; c) raportul dintre informația propriu-zisă și publicitatea electorală. Aspectele calitative investigate s-au referit la următoarele probleme: a) corelația dintre autorii materialelor și produsele lor (modelul de gen promovat, mesajul, genul jurnalistic al materialului, vectorii semantici centrali); b) tipul de acțiuni pe care persoanele prezente în imagini le derulează și domeniile cu care sunt asociați bărbații/femeile; c) realitățile și rolurile de gen surprinse și analizate în texte.

Monitorizarea s-a efectuat pe 10 publicații: „Komsomolskaya Pravda v Moldove”, „Argumente i Facti Moldova”, „Jurnal de Chișinău”, „GPF Flux”, „Timpul”, „Moldavskie vedomosti”, „Moldova suverană”, „Cuvântul liber”, „Unghiul”, „Observatorul de Nord”. Conform tirajului, acestea sunt cele mai bine cotate pe piața media. Dintre ele, 7 au acoperire națională și 3 locală (reprezintă regiunea de nord, centru și sud); 3 sunt scrise în limba rusă și 7 în limba română. Perioada de monitorizare cuprinde intervalul 2/3 mai – 8/12 iunie 2007. În total au fost analizate 111 numere ale ziarelor și, respectiv, 1244 pagini (cf. *Anexa 5*).

Rezultatele monitorizării Producătorii informației

Ziarele monitorizate înregistrează un număr de 77 de jurnaliști în echipele de redacție, respectiv, 39 de femei (50,6%) și 38 de bărbați (49,4%) (vezi *Tabelul nr. 1*).

Tabelul nr. 1. Reprezentarea de gen în conducere

	Titlul ziarului	Numărul total de jurnaliști din echipa de redacție	Dintre care		Directorul publicației		Redactor-șef		Redactor-șef adjunct		Secretar general de redacție	
			F	B	F	B	F	B	F	B	F	B
1	Komsomolskaya Pravda v Moldove	2	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-
2	Argumenti i Facti Moldova	7	3	4	-	1	-	-	-	-	-	1
3	Jurnal de Chișinău	11	6	5	-	1	1	-	1	-	-	-
4	GPF Flux	19	10	9	-	-	-	1	-	1	-	-
5	Timpul	15	9	6	-	1	1	-	1	1	-	1
6	Moldavskie vedomosti	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
7	Moldova suverană	10	4	6	-	-	-	1	-	2	-	1
8	Cuvântul liber	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Unghiul	3	1	2	-	1	2	-	-	-	-	-
10	Observatorul de Nord	4	2	2	1	-	-	1	-	-	-	-
	Total	77	39	38	1	5	4	4	3	4	0	3

Aspectul cantitativ înregistrat întărește niște tendințe generale, atestate și în alte țări, dar înregistrează și unele schimbări cantitativ-calitative pozitive:

- prezența tot mai vizibilă a jurnalistelor la polul emisiv (în 2003 raportul era de 23 de femei (35%) la 42 de bărbați (65%)) și în ocuparea funcțiilor de redactor-șef, redactor-șef adjunct, în comparație cu situația de acum 4 ani când raportul era de 1 la 5;

- menținerea dominației masculine în poziția decizională superioară de director al publicației, funcție care îmbină abilitățile manageriale cu cele profesionale;

- specializarea, de regulă, a jurnaliștilor în analize și comentarii politice, economice, sportive, respectiv asumarea rolului de experți și analiști, editorialiști;

- specializarea jurnalistelor în relatări de știri, articole din domeniile social, cultural mai rar din cel economic sau politic, deși, în comparație cu scrutinele anterioare, observăm/auzăm totuși mai multe „voci” feminine care se pronunță, și desigur preocuparea exclusiv feminină pentru sănătate, frumusețe, poveștile și rețetele de succes în afaceri, dragoste, familie, întreținerea corpului, divertisment, concursuri, relații cu publicul etc.

Mersul campaniei a fost reflectat, din punctul de vedere al numărului de materiale semnate, într-un raport aproape proporțional de jurnaliști (130) și de jurnaliste (115) (vezi *Tabelul nr. 2*). Acest indicator demonstrează că raza de acțiune și influență de opinie a jurnalistelor se extinde, dacă luăm în considerare faptul că în scrutinul din 2003 materialele despre electorală au fost semnate preponderent de bărbați.

	Titlul ziarului	Numărul total de materiale/ texte	Despre alegerile din 2007	Nr. materialelor semnate	Dintre care				
					de jurnaliste/ști		de persoane publice		
					F	B	F	B	Mixte
1	Komsomolskaya Pravda v Moldove	439	20	6	3	3	-	-	-
2	Argumente i Facti Moldova	229	28	12	4	6	1	1	-
3	Jurnal de Chișinău	1043	134	65	23	18	4	16	2
4	GPF Flux	892	184	95	19	47	10	19	-
5	Țimpul	1479	251	137	57	37	5	38	-
6	Moldavskie vedomosti	363	40	12	1	10	-	1	-
7	Moldova suverană	666	26	14	1	6	-	5	1
8	Cuvântul liber	168	38	7	-	-	3	3	1
9	Unghiul	415	72	16	6	1	-	8	1
10	Observatorul de Nord	249	76	30	1	2	5	20	2
	Total	5943	869	374	115	130	28	111	7

Remarca ce se impune în acest caz este că jurnaliștii au abordat problema alegerilor locale în genuri jurnalistice mult mai prestigioase (editoriale, comentarii, opinii, pamflete, interviuri), având rezervate și rubrici speciale permanente sau ocazionale. Jurnalistele au semnat știri, articole sau/și au realizat sondaje, interviuri, au îngrijit anumite rubrici, pagini consacrate electoralei.

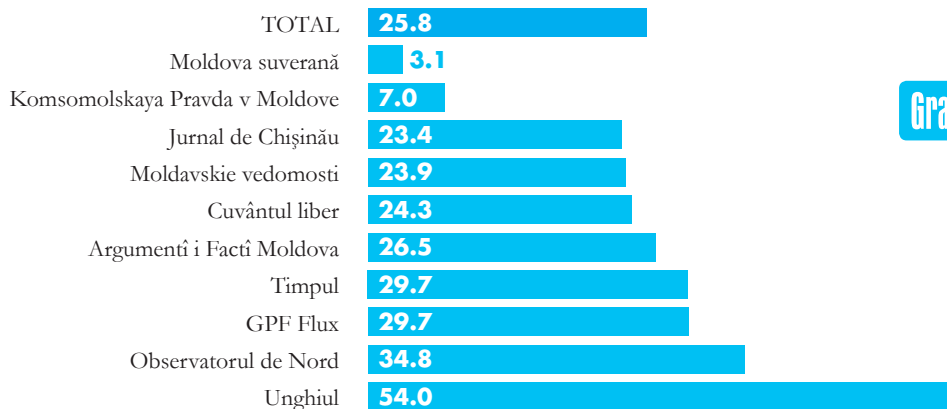
Observăm că rămâne în continuare foarte mic numărul persoanelor publice femei (28) în comparație cu cel al persoanelor publice bărbați (111) din țară și de peste hotare, care își exprimă atitudinea profesională, politică sau civică față de mersul campaniei electorale, programul electo-ral, calitățile sau vicile candidaților, încurajează prin scrisori candidații la funcția de primar general sau se adresează locuitorilor din municipiul Chișinău.

Bărbații din sfera publică care opinează pe subiectul alegerilor și a candidaților, reprezintă în special *personalități politice* (președinți de partid, politicieni din străinătate, candidați), dar și *nonpolitice* (reprezentanți ai societății civile, oameni de cultură, cadre didactice universitare, sociolog) cunoscute.

Analiza imagistică

Din totalul ilustrațiilor inserate în paginile ziarelor, cele despre electorală constituie 25,8% (vezi *graficul nr.1*), mai puține fiind înregistrate în „Moldova suverană” și „Komsomolskaya Pravda v Moldove”, iar cele mai multe - în „Unghiul”.

Ponderea ilustrațiilor despre electorală din totalul materialelor

Graficul nr.1

Proporția dintre ilustrațiile care însoțesc textele pe tema electoralei și cele de publicitate electorală este de 60,9% la 39,1% și indică clar contribuția presei luată în ansamblu (vezi *graficul nr.2*).

Ilustrații - publicitate electorală din totalul ilustrațiilor cu caracter electoral

Ilustrații care însoțesc texte:
60.9%

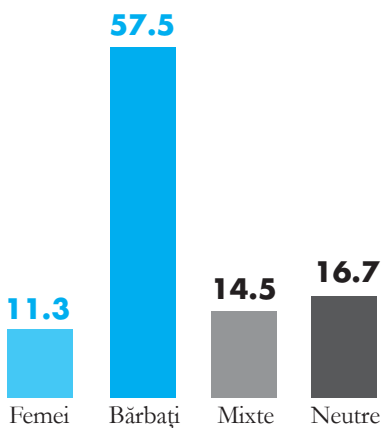
Ilustrații - publicitate electorală:
39.1%

Graficul nr.2

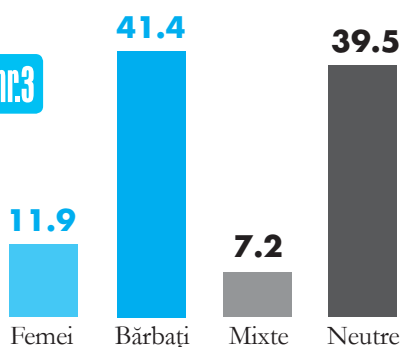
Menționăm, în acest sens, în primul rând, ziarele cu acoperire națională „GPF Flux”, „Timpul” și „Jurnal de Chișinău”, apoi „Moldavskie vedomosti”, „Argumentî i Factî Moldova”, „Moldova suverană”. Dintre cele trei publicații cu acoperire regională, „Unghiul” și „Observatorul de Nord” în special, ca și acum patru ani, înregistrează o cifră mult mai mare de ilustrații cu caracter de publicitate electorală. Această tendință noi o explicăm prin numărul sporit de solicitări din partea candidaților din regiune, care nu beneficiază decât de aceste „tribune” ale presei, prin care ajung la alegătorul țintă din oraș, sat (comună) și raion.

Chiar dacă la scrutinul din 03 iunie 2007 a crescut numărul de femei candidate pentru funcțiile eligibile de toate nivelele, ponderea ilustrațiilor cu bărbați și femei fie din publicitatea electorală, fie din imaginile care însoțesc texte este detașat în favoarea bărbaților (vezi *graficul nr.3*).

Ilustrații care însoțesc texte

Ilustrații - publicitate electorală

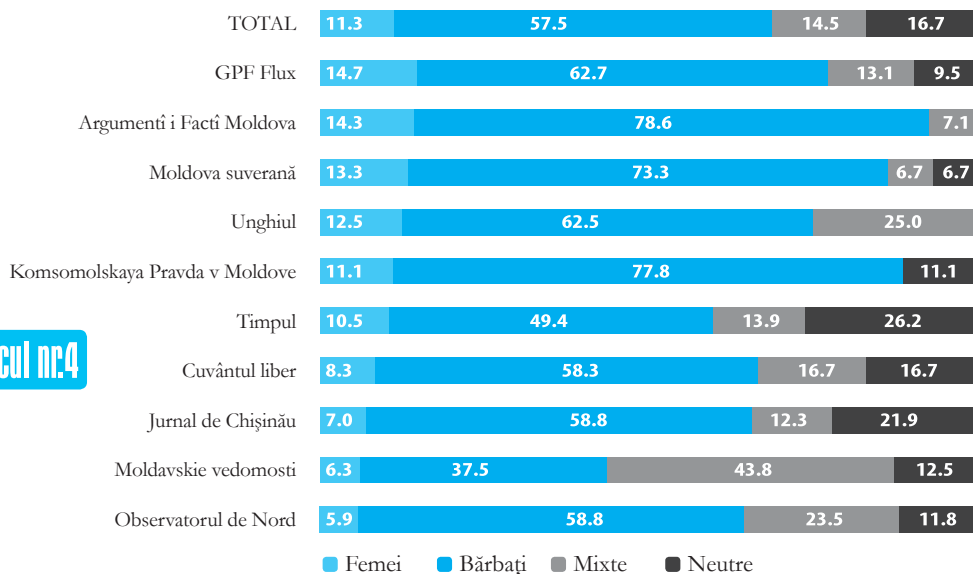
Graficul nr.3

Cifra imaginilor mixte indică faptul că la nivelul puterii, competiției politice, ca de altfel și în alte sfere, relațiile dintre cele două genuri se mișcă lent spre colaborare și parteneriat, menținându-se deocamdată raportul de dominare masculină.

Aceeași asimetrie de gen se conturează și în analiza ponderii de gen din fiecare ziar monitorizat, aplicată numai în ilustrațiile care însoțesc texte (vezi *graficul nr.4*).

Ponderea de gen în ilustrațiile care însoțesc texte

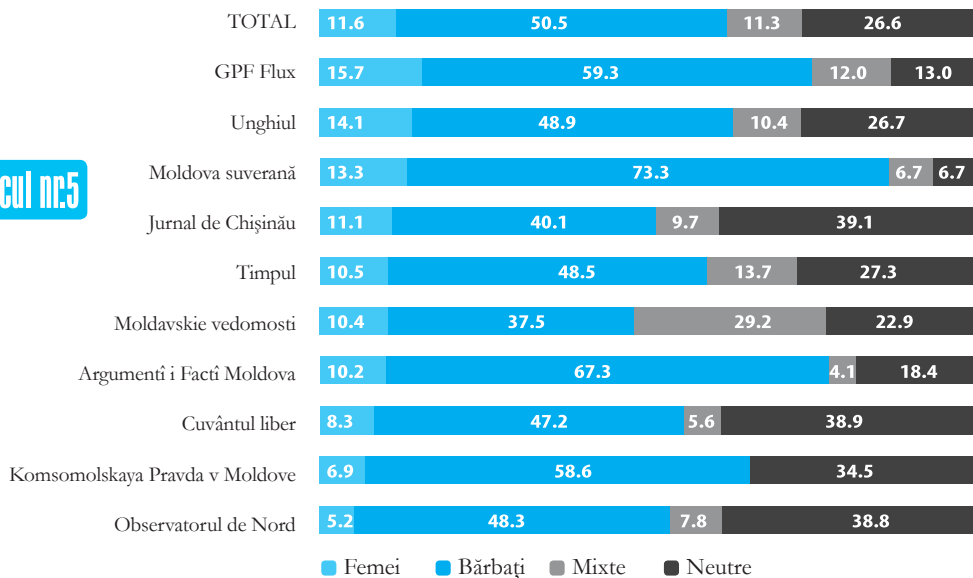
Graficul nr.4

Subiecții publici din ambele tipuri de ilustrate îi reprezintă pe candidații/tele angajați/te în cursa electorală, președinții formațiunilor politice, șeful statului, președintele Parlamentului, reprezentanții CEC, ai societății civile, deputați și politicieni străini, jurnaliști/ste, interprete/ți din țară și din România, oameni de cultură. Analiza cantitativă conturează următorul tablou al actorilor publici din ilustrații dezagregați pe criteriul de gen (vezi *graficul nr.5*).

Subiecții publici din ilustrații

Graficul nr.5

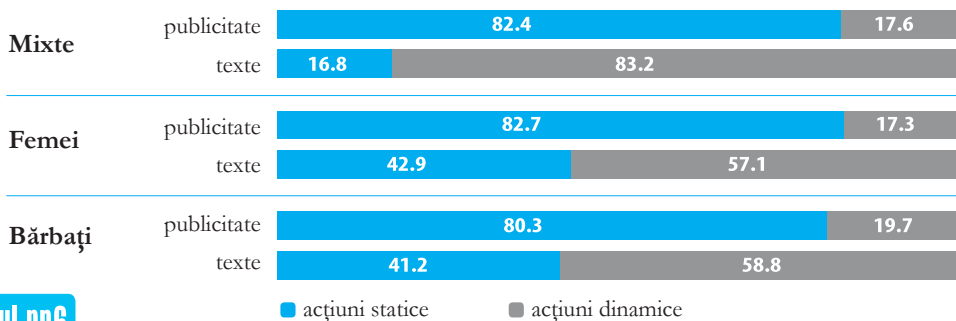

Relevantă, în opinia noastră, este și componența nominală a acestora (vezi *Tabelul din Anexa 6*). Frecvența apariției pe care, de asemenea, am înregistrat-o, indică clar că femeile candidate sau cele implicate în electorala din 2007 au avut mai puține șanse de vizibilitate în media în raport cu colegii bărbați, dar mai multe decât femeile antrenate direct sau indirect în scrutinul din 2003.

Analiza *Tabelului Acțiuni ale persoanelor din imagini* din *Anexa 7* ne conduce și spre alte observații:

- în publicitatea electorală prevalează fotografiile statice ale candidaților/telor, pe când în ilustrațiile care însoțesc textele semnate de jurnaliști/te – cele dinamice, fapt salutar și demn de remarcat, care denotă, după noi, creșterea gradului de profesionalism, dar și percepția campaniei ca fiind una dinamică (vezi *graficul nr.6*);

Acțiuni statice vs dinamice pe tipuri de ilustrate (segregate pe gen)

Graficul nr.6

- persoanele din ilustrate sunt prezentate practic numai în rolurile lor profesionale sau/și publice și sporadic – în cele din viața de familie;

- spectrul acțiunilor pare a fi unul redus, de suprafață și festivism, dar conturează una din fațetele de bază a activității candidatului/ei sau a persoanei publice, mai vizibile publicului larg – cea de comunicare și inter-relaționare la locul de muncă sau la diferite evenimente publice.

Analiza de text

Electorală 2007 a fost un subiect „fierbinte” și s-a aflat în centrul atenției opiniei publice, grație mai multor factori:

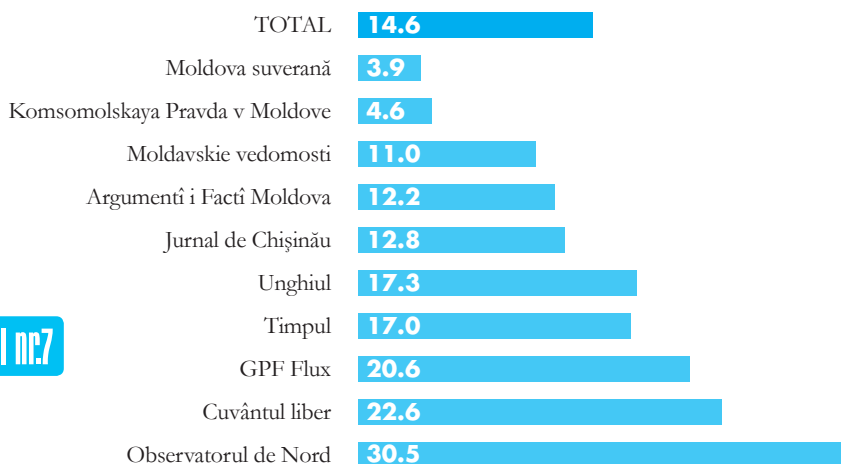
- atenția sporită a organizațiilor internaționale și europene, a societății civile din țară;
- numărul mare de candidați pentru funcțiile de primar, consilier raional (municipal), sătesc (comunal), situația care nu a mai fost înregistrată pînă la acest scrutin;
- caleidoscopia ofertei electorale și a strategiilor de desfășurare a campaniei;
- tehnologiile de denigrare a unor candidați, aplicate de alți contracandidați;
- intimidările și presiunile din partea partidului de guvernămînt asupra contracandidaților și susținerea deschisă, privilegiată a celor care candidau pe listele PCRM de către primele persoane din stat, deputați și funcționari publici;
- implicarea președintelui RM, a președintelui Parlamentului, a unor miniștri, deputați și funcționari publici în campania electorală prin susținerea directă a candidatului PCRM la funcția de primar general al municipiului Chișinău, dar și a candidaților PCRM din teritoriu;
- utilizarea pe larg de către autoritățile publice centrale și locale nu numai a resurselor administrative, ci și a resurselor publice financiare pentru promovarea candidaților partidului de guvernămînt;

h) favorizarea unor candidați de câteva publicații naționale, locale și instituții media publice TV și Radio și luarea de atitudine promptă a societății civile care s-a reunit în Coaliția 2007 și a monitorizat campania;

i) prevederile CEC pentru mass-media și calitatea dezbaterilor TV și Radio ș.a.

Pe aceste teme de actualitate s-au pronunțat mai frecvent în perioada de desfășurare a campaniei și subiecții comunicatori (jurnaliști, persoane publice). Materialele despre electorală au constituit 15% din totalul materialelor în ziarele monitorizate. Cel mai mare spațiu alocă problemei alegerilor „Observatorul de Nord”, iar cel mai puțin – „Komsomolskaya Pravda v Moldove” și officiosul „Moldova suverană” (vezi *graficul nr.7*).

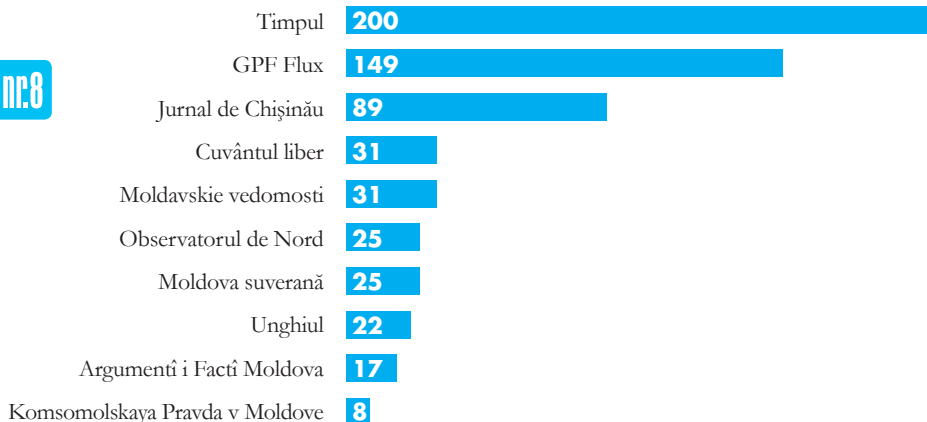
Ponderea materialelor despre electorală din totalul materialelor

Graficul nr.7

Dacă măsurăm raportul dintre cele două componente de informare – informația propriu-zisă și publicitatea – reținem două momente: 1) contribuția personală a producătorilor media de la „Timpul”, „GPF Flux” și „Jurnal de Chișinău” în reflectarea subiectului electoralei 2007 (vezi *graficul nr.8*).

Total informația propriu-zisă despre alegerile din 2007

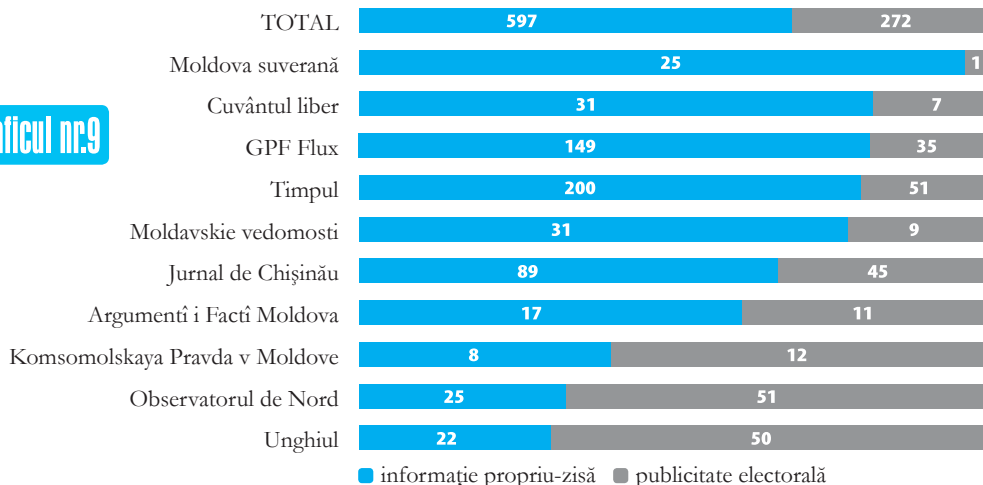

Graficul nr.8

2) prevalența publicității contracandidaților afiliați politic sau independenți și a societății civile asupra informației propriu-zise în „Unghiul” și „Observatorul de Nord” relevă o situație asemănătoare cu cea de acum patru ani (vezi *graficul nr. 9*).

Informație propriu-zisă vs publicitate electorală

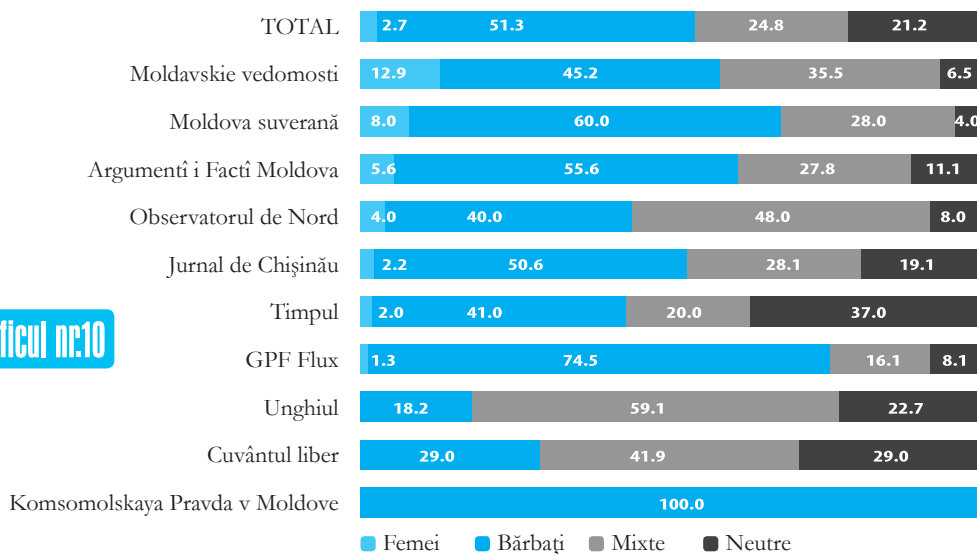
Graficul nr.9

Scrutarea componentei de gen a informației propriu-zise din paginile fiecărui ziar ne arată clar că protagoniștii campaniei electorale rămân, ca și pînă la acest scrutin de la 1991 încoace, bărbații. Femeile continuă să fie invizibile, secundare, de fundal sau inexistente chiar (cf. „Komsomolskaya Pravda v Moldove”, „Argumente i Factî Moldova”, „Cuvântul liber”, „Unghiul”) pentru media scrisă și, implicit, pentru cititorii-alegători (vezi *graficul nr.10*). Se observă, totodată, în acest context, un număr mai mare de informații despre reprezentanții ambelor genuri (mixte) și o scădere a materialelor neutre la gen.

Componenta de gen în informația propriu-zisă

Graficul nr.10

Asimetria de gen consemnată, desigur, surprinde, în condițiile în care și în competiția pentru primăria municipiului, și în cele pentru primăriile din suburbii, orașele și sate (comune) au participat 23.5% de femei din totalul candidaților; 33,2% – consiliere raională; 34,6% – consiliere locale. Disproporția dintre materialele despre candidații femei (16) și bărbați (300) este, totuși, foarte mare, constituind doar circa 5%, chiar dacă luăm în considerare niște factori obiectivi ce ar putea fi invocați ca și argument:

- cele 7 publicații cu acoperire națională au reflectat prioritar campania din municipiu, principalul „teatru de război”, unde au candidat 14 bărbați și 5 femei pentru funcția de primar general;
- anonimatul candidatelor pentru publicul larg, precum s-a afirmat și în presă (numai Vitalia Pavlicenco are experiență politică și este o persoană publică cunoscută), în raport cu recunoașterea lui Dumitru Braghiș și ”semi-anonimatul candidaților bărbați” (Vladimir Filat, Leonid Bujor, Alexandru Corduneanu, Dorin Chirtoacă, Eduard Mușuc), mediatizați mai frecvent în perioada preelectorală grație poziției politice din partid sau/și din administrația publică centrală/locală;
- nici una dintre candidate nu a avut o forță politică puternică în spate;
- opinia publică a stabilit liderii campaniei pentru fotoliul de la primărie (Veaceslav Iordan, Vladimir Filat, Dumitru Braghiș, Dorin Chirtoacă), iar presa a întreținut practic interesul pentru „candidații cu cele mai multe șanse de câștig” prin materiale atât cu caracter pozitiv, cât și negativ.

Tabelul 3 care urmează certifică o dată în plus că atenția presei pentru alegerile din 2007 a fost mai mare decât acum 4 ani, iar abordarea – mai consistentă și datorită genului jurnalistic utilizat. Atestăm mai multe articole/comentarii/opinii decât știri, dar și editoriale (cf. „Timpul, „Jurnal de Chișinău” și „Moldova suverană”).

Tabelul 3. Genul materialului ce abordează problema electorală 2007

		Komsomolskaya Pravda v Moldova	Argumenti i Facti Moldova	Jurnal de Chișinău	GPF Flux	Timpul	Moldavskie vedomosti	Moldova Suverană	Cuvântul liber	Unghiul	Observatorul de Nord	Total
editoriale	F	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	B	-	-	11	7	9	-	5	-	-	-	32
	M	-	-	4	-	4	-	3	-	-	-	11
	N	-	-	1	-	7	-	-	-	-	-	8
articole/comentarii/ opinii/crochiuri	F	-	-	-	1	1	4	-	-	-	-	6
	B	1	5	22	76	35	9	4	3	-	2	157
	M	-	1	10	11	14	2	-	4	2	2	46
	N	-	-	1	8	6	2	1	2	-	-	20
interviuri	F	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1	4
	B	3	6	7	11	2	-	-	1	2	3	35
	M	-	-	1	2	0	-	-	1	4	2	10
	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
sondaje	F	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	B	1	-	-	2	1	-	1	1	-	-	6
	M	-	-	-	5	3	-	-	-	1	-	9
	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
știri	F	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	3
	B	-	-	1	6	18	2	1	1	-	-	29
	M	-	1	5	5	10	6	3	3	2	-	35
	N	-	-	6	4	8	-	-	1	-	-	19

		Komsomolskaya Pravda v Moldova	Argumenti i Facți Moldova	Jurnal de Chișinău	GPF Flux	Timpul	Moldavskie vedomosti	Moldova Suverană	Cuvântul liber	Ungheul	Observatorul de Nord	Total
Hotărâri ale CEC	F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	1	-	-	1	1	-	3	9
	M	-	-	-	1	1	-	1	1	2	-	6
	N	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2
publicitate	F	2	1	5	5	4	4	1	-	7	-	29
	B	10	10	31	25	43	5	-	3	23	28	178
	M	-	-	7	5	3	-	-	4	17	23	59
	N	-	-	2	-	1	-	-	-	3	-	6
altele	F	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	3	-	3	7	17	3	3	2	2	2	42
	M	-	2	5	-	8	3	-	4	2	8	32
	N	-	2	7	-	53	-	-	6	4	1	74
Total		20	28	134	184	251	40	26	38	72	76	869

Unele Hotărâri ale CEC-ului le regăsim acum și în paginile altor ziare, spre deosebire de peri-oada alegerilor din 2003 când erau publicate numai de „Moldova suverană”. Precizăm că la „altele” am inclus celelalte materiale atestate, jumătate dintre ele neutre la gen, unele specifice pentru electorală (mesaje de la candidații la funcția de primar general pentru locuitorii municipiului Chișinău sau scrisori de mulțumire pentru susținere, declarații), altele exclusive și destul de originale ca și concept, mesaj: rubrica „Linie directă” îngrijită de Daria Zimbeliskaia din „Komsomol-skaya Pravda v Moldova”; *scrisori din casa de nebuni* semnate de Ion Buraga, rubrica „Fii activ!” din „Jurnal de Chișinău”; rubricile „Dezbateri electorale”, „Linia fierbinte”, „Echipa Flux la Orhei, ...” din „GPF Flux”; rubricile „Întrebă-ți primarul” (îngrijită de Natalia Hadârcă), „Săptămîna electorală”, *ABC Electoral, Breviar electoral, epigrame semnate de Ion Devița, bancuri, aforisme, parabole, fabule referitoare la electorale*, „Ochiul lui Alex”, ediția specială „Timpul Satiric” – ediție de rîs pe timpuri de plîns (nr. 87, 31 mai 2007) din „Timpul”.

Analiza calitativă a discursului mediatic sub aspectul dimensiunii de gen relevă, de asemenea, și:

- o schimbare de accente în abordarea candidaților. În informația propriu-zisă din 2003 despre candidații bărbați remarcăm că atenția subiecților comunicatori se focusa pe două coordonate din activitatea lor publică: *antecedentele profesionale pozitive sau negative și experiența politică*. La bază informației despre femeile candidate atestăm, în primul rînd, criteriul psiho-afectiv îmbinat cu cel de actualitate. În 2007, indiferent de genul concurenților electorali, observăm că interesează, înainte de toate, cunoașterea problemelor existente în urbe/oraș și soluțiile propuse, prioritățile din platforma electorală și argumentarea lor. *Antecedentele profesionale pozitive sau negative și experiența politică* apar sporadic.

- sondajele realizate, fie după criteriul categoriilor sociale (cf. „Timpul” din 4, 16, 22 mai 2007), fie aleatoriu, reprezintă practic proporțional opinia ambelor genuri. În cele aleatorii recomandăm să se țină cont și de componenta profesională a respondenților femei/bărbați, pentru a nu crea dezechilibre de credibilitate. Ne referim la situațiile când femeile chestionate pe subiectul *Ce aștepți de la viitorul primar?* reprezintă o casnică, o șomeră și o cerșetoare, iar bărbații – un liber profesionist și un profesor universitar;

- neangajarea femeilor candidate în proiecte jurnalistice speciale, care au avut ca scop testarea, evaluarea și „developarea” competenței concurenților pe anumite probleme, de genul „Întrebă-ți primarul” („Timpul”, 15, 21, 29 mai 2007), chiar și în condițiile de posibile șanse, pentru a le solicita părerea atunci când întrebările nu vizau un nume concret (vizăm „Timpul” din 15 mai 2007).

Concluzii

■ Reprezentarea de gen la polul emisiv și la cel al conducerii tinde spre un echilibru și desegregare pe orizontală și verticală. Dominația masculină se mai păstrează la nivelul poziției de director.

■ Spre deosebire de colegii lor, jurnalistele care semnează materiale consistente la anumite rubrici sau chiar în prima pagină apar, cu câteva excepții, fără fotografii (a se vedea ziarele „Timpul”, „Jurnal de Chișinău”, „GPF Flux”).

■ Subiectele puse în discuție, rubricile și genurile jurnalistice continuă, în mare, să coreleze tradițional cu un gen sau altul al producătorilor media (domeniile, rubricile și genurile considerate prestigioase, „cu greutate” sunt rezervate jurnaliștilor, iar celelalte – jurnalistelor). Atestăm însă pe prima pagină a unor ziare precum „Timpul”, „Jurnal de Chișinău”, „GPF Flux” articole și un editorial pe probleme abordate pînă de curînd preponderent de bărbați (politice, economice, despre electorală) semnate și de jurnaliste.

■ Și ilustratele cu caracter electoral care însoțesc texte, și cele de publicitate electorală înregistrează o asimetrie de gen evidentă. Ea corespunde realității de „prim-plan”, nu și a celei de ansamblu, ce atestă o implicare mai mare a bărbaților decît a femeilor în campania locală din 2007, fie că această implicare este directă (mai mulți bărbați candidează în special pentru funcțiile de primar și consilier raional) sau indirectă (grație poziției publice pe care o au și oportunității de a fi solicitați mai frecvent de presă pe o problemă sau alta).

■ Frecvența apariției subiecților publici în ilustrate, pe care, de asemenea, am înregistrat-o, indică clar că femeile candidate sau cele implicate în electorala din 2007 au avut mai puține șanse de vizibilitate imagistică în raport cu colegii bărbați, dar mai multe decît femeile antrenate direct sau indirect în scrutinul din 2003.

■ Sporadic apar și informații despre consilierii municipali, cu scopul declarat al redacției „să vă venim în ajutor, ... să vedeți cine sunt”, fie că sunt citați primii cinci de pe listele partidelor înscrise în cursa electorală (*Vreau să fiu primar (1) și (2)*, „Timpul”, 8-9 mai 2007, p.5) sau intervievați cei mai cunoscuți opiniei publice datorită activității profesionale (ex-vicedirectoarea postului de radio „Antena C”, Ecaterina Stratan) sau/și calității de membru/ă a unei formațiuni pe care favorizează publicația (candidații din partea PPCD în „GPF Flux”).

■ Ziarele, luate în ansamblu, s-au angajat în modul cel mai activ în reflectarea evenimentelor legate de electorală și a personalității candidaților la funcția de primar general al municipiului Chișinău, de oraș sau sat, mai rar – de consilieri. „Timpul”, „Jurnal de Chișinău”, „GPF Flux”, „Moldova suverană” au elucidat preponderent lupta electorală pentru portofoliul de edil al capitalei. Atestăm consemnarea nominală a primelor 5 candidați la funcția de consilieri municipali de pe listele de partid numai în cotidianul „Timpul” și omiterea informației despre candidații la primari și consilieri din suburbiile municipiului.

■ Proporția dintre ilustrațiile care însoțesc textele pe tema electoralei și cele de publicitate electorală, precum și a materialelor este de 60,9% la 39,1% și indică clar contribuția presei luată în ansamblu, chiar dacă CEC-ul a impus restricții drastice.

■ Reținem, de asemenea, că cele 5 candidate la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea unor partide politice au plasat foarte puțină publicitate electorală (imagini și text) în paginile ziarelor de circulație, în comparație cu contracandidații bărbați. Explicația, în opinia noastră, constă în incapacitatea lor de a-și finanța campania și dependența de fondurile partidului (a se citi colegilor/bărbaților, care dirijează).

Anexa 1. Date socio-profesionale despre Conducenții electorali (PRIMARI)

Localitate: _____ Raion: _____ Monitor: _____

Nr.	Candidat (nume, prenume)	Apartenență Politică	Gen		Vîrstă	Ocupație	Studii	De câte ori a candidat anterior la ... (notăm numărul)			Experiță de lucru în APL (funcția deținută anterior în APL, numărul de mandate în fiecare poziție)		
			M	F				La funcția de funcția de primar	La funcția de consilier local	La funcția de consilier raional	Funcția	Nr.	
1			1	2									
2			1	2									
3			1	2									
4			1	2									
5			1	2									
6			1	2									
7			1	2									

Anexa 2. Date socio-profesionale despre Concurenții electorali (CONSILIERI)

Localitate: _____ Raion: _____ Monitor: _____
 Partidul: _____

Nr.	Candidat <i>(nume, prenume)</i>	Gen		Vîrstă	Ocupație	Studii	De câte ori a candidat anterior la ... <i>(notăm numărul)</i>			Experiență de lucru în APL <i>(funcția deținută anterior în APL, numărul de mandate în fiecare poziție)</i>	
		M	F				La funcția de consilier local	La funcția de consilier rațional	Funcția	Nr.	
1		1	2								
2		1	2								
3		1	2								
4		1	2								
5		1	2								
6		1	2								
7		1	2								
8		1	2								
9		1	2								
10		1	2								

Anexa 3. Date socio-profesionale despre membrii Comisiilor electorale de circumscripție

Localitate: _____ Raion: _____ Monitor: _____

Nr.	Nume, prenume a membrului	Funcția în comisie	Partidul/autoritatea care l-a desemnat	Gen		Vîrstă	Ocupație	Studii	Experiență în domeniu <i>Nr. de campanii electorale la care a participat în calitate de membru de comisie</i>
				M	F				
1				1	2				
2				1	2				
3				1	2				
4				1	2				
5				1	2				
6				1	2				
7				1	2				
8				1	2				
9				1	2				
10				1	2				
11				1	2				
12				1	2				
13				1	2				
14				1	2				
15				1	2				

1. Localitate: _____

2. Data: [ ] [ ] [ ]

3. Candidat: _____

4. Echipa candidatului prezintă la întâlnire

- a. Număr total: [ ]
- b. Calitatea lor în echipa electorală:
  - b1. consilieri, nr. [ ]
  - b2. agitatori, nr. [ ]
  - b3. persoane de încredere a candidatului [ ]
  - b4. alte persoane, notați _____
- c. Nr. reprezentanți din raion: [ ]
- d. Nr. reprezentanți din Chișinău: [ ]
- e. Nr. de localnici/alegători: [ ]
- f. Sex: nr. femei [ ] nr. bărbați [ ]

5. Local, specificați _____

6. Profil participanți:

- a. Număr total: [ ]
  - b. Sex: nr. femei [ ] nr. bărbați [ ]
  - c. Vîrstă medie: [ ]
  - d. Statut social: *ex. mai mult oamenii simpli, țărani, sau elita localității*
-

7. Problemele pe care se axează candidatul în discursul său (se vor prezenta în ordinea în care au fost pronunțate)

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	

8. Întrebări / comentarii / completări parvenite...

Persoana care intervine <i>gen, vîrstă, este alegător, membru echipei candidatului sau altceva</i>	Tip intervenție Întrebare <i>1. Completare 2. Comentariu</i>	Atitudinea manifestată față de candidat <i>1. agresivă 2. neutră 3. binevoitoare</i>	Conținutul intervenției

Anexa 5. Publicațiile monitorizate

Nr.	Titlul și tipul ziarului, localitatea	Ziua, data, anul și numărul analizat	Nr. total de pagini	Tirajul declarat
1	Komsomolyskaia Pravda, Chișinău	Joi, 3-10 mai 2007, nr.63 –t/18	28	56220
		Joi, 10-17 mai 2007, nr.19 –t/66	34	56250
		Joi, 17-24 mai 2007, nr.17 –t/20	39	55710
		Joi, 24-31 mai 2007, nr.74 –t/21	39	55440
		Joi, 31-7 iunie nr.78 –t/22	40	55010
2	Argumentul i Factul Moldova, Chișinău	Miercuri, 2-8 mai 2007, nr. 18 (562)	14	24200
		Miercuri, 9-15 mai 2007, nr.19 (563)	16	24000
		Miercuri, 16-22 mai 2007, nr.20 (564)	15	24100
		Miercuri, 23-29 mai 2007, nr. 21 (1386)	17	24000
		Miercuri, 30-5 iunie 2007, nr. 22 (1387)	17	24000
		Miercuri, 6-12 iunie 2007, nr. 23 (1388)	13	23800
3	Jurnal de Chișinău, Chișinău	Vineri, 4 mai 2007, anul VIII, nr.570	24	21000
		Mărți, 8 mai 2007, anul VIII, nr.571	24	6200
		Vineri, 11 mai 2007, anul VIII, nr.572	24	21000
		Mărți, 15 mai 2007, anul VIII, nr.573	24	6200
		Vineri, 18 mai 2007, anul VIII, nr.574	24	21000
		Mărți, 22 mai 2007, anul VIII, nr.575	24	6200
		Vineri, 25 mai 2007, anul VIII, nr.576	24	21000
		Mărți, 29 mai 2007, anul VIII, nr.577	24	6200
		Vineri, 1 iunie 2007, anul VIII, nr.578	24	21000
		Mărți, 5 iunie 2007, anul VIII, nr.579	24	6200
		Vineri, 8 iunie 2007, anul VIII, nr.580	24	21000
4	GPF Flux – cotidian național, Chișinău	Vineri, 4 mai 2007, nr.18 (599)	12	45516
		Luni, 7 mai 2007, nr.54 (1739)	4	45516
		Mărți, 8 mai 2007, nr.55 (1740)	4	45516
		Vineri, 11 mai 2007, nr. 19 (600)	12	45516
		Luni, 14 mai 2007, nr.56 (1741)	4	45516
		Mărți, 15 mai 2007, nr.57 (1742)	4	45516
		Miercuri, 16 mai 2007, nr. 58 (1743)	4	45516
		Joi, 17 mai 2007, nr.59 (1744)	4	45516
		Vineri, 18 mai 2007, nr.20 (601)	12	45516
		Luni, 21 mai 2007, nr.60 (1745)	4	45516
		Mărți, 22 mai 2007, nr.61 (1746)	4	45516
		Miercuri, 23 mai 2007, nr. 62 (1747)	4	45516
		Joi, 24 mai 2007, nr.63 (1748)	4	45516
		Vineri, 25 mai 2007, nr.21 (602)	12	45516
		Luni, 28 mai 2007, nr.64 (1749)	4	45516
		Mărți, 29 mai 2007, nr.65 (1750)	4	45516
		Miercuri, 30 mai 2007, nr. 66 (1751)	4	45516
		Joi, 31 mai 2007, nr.63 (1752)	4	45516
		Vineri, 1 iunie 2007, nr.22 (603)	12	45516
		Luni, 4 iunie 2007, nr.68 (1753)	4	45516
		Mărți, 5 iunie 2007, nr.69 (1754)	4	45516
		Miercuri, 6 iunie 2007, nr. 70 (1755)	4	45516
		Joi, 7 iunie 2007, nr.71 (1756)	4	45516
Vineri, 8 iunie 2007, nr.23 (604)	12	45516		

Nr.	Titlul și tipul ziarului, localitatea	Ziua, data, anul și numărul analizat	Nr. total de pagini	Tirajul declarat
5	Timpul - cotidian național independent, Chișinău	Vineri, 4 mai 2007, anul VI, nr.69 (572)	24+8	36000
		Luni, 7 mai 2007, anul VI, nr.69 (572)	8	36000
		Marți, 8 mai 2007, anul VI, nr.70 (573)	8	36000
		Miercuri, 9 mai 2007, anul VI, nr.72 (575)	8	36000
		Vineri, 11 mai 2007, anul VI, nr.73 (576)	24	36000
		Luni, 14 mai 2007, anul VI, nr.74 (577)	8	36000
		Marți, 15 mai 2007, anul VI, nr.75 (578)	8	36000
		Miercuri, 16 mai 2007, anul VI, nr.76 (579)	8	36000
		Joi, 17 mai 2007, anul VI, nr.77 (580)	8	36000
		Vineri, 18 mai 2007, anul VI, nr.78 (581)	24	36000
		Luni, 21 mai 2007, anul VI, nr.79 (582)	8	36000
		Marți, 22 mai 2007, anul VI, nr.80 (583)	8	36000
		Miercuri, 23 mai 2007, anul VI, nr.81 (584)	8	36000
		Joi, 24 mai 2007, anul VI, nr.82 (585)	8	36000
		Vineri, 25 mai 2007, anul VI, nr.83 (586)	24	36000
		Luni, 28 mai 2007, anul VI, nr.84 (587)	8	36000
		Marți, 29 mai 2007, anul VI, nr.85 (588)	8	36000
		Miercuri, 30 mai 2007, anul VI, nr.86 (589)	8	36000
		Joi, 31 mai 2007, anul VI, nr.87 (590)	8	36000
		Vineri, 1 iunie 2007, anul VI, nr.88 (591)	24	36000
		Luni, 4 iunie 2007, anul VI, nr.89 (592)	8	36000
Miercuri, 6 iunie 2007, anul VI, nr.91 (594)	8	36000		
Joi, 7 iunie 2007, anul VI, nr.92 (595)	8	36000		
Vineri, 8 iunie 2007, anul VI, nr.93 (596)	8	36000		
6	Moldavschie Vedomosti, Chișinău	Vineri, 4 mai 2007, nr.32 (929)	12	15500
		Miercuri, 9 mai 2007, nr.33 (930)	4	15500
		Vineri, 11 mai 2007, nr. 34 (931)	12	15500
		Miercuri, 16 mai 2007, nr. 35 (932)	4	15500
		Vineri, 18 mai 2007, nr.36 (933)	12	15500
		Miercuri, 23 mai 2007, nr. 37 (934)	4	15500
		Vineri, 25 mai 2007, nr. 38 (935)	12	15500
		Miercuri, 30 mai 2007, nr. 39-40 (936-937)	8	15500
		Miercuri, 6 iunie 2007, nr. 42 (939)	4	15500
		Vineri, 8 iunie 2007, nr. 43 (940)	12	15500
7	Moldova Suverană - cotidian național independent, Chișinău	Vineri, 4 mai 2007, nr. 64 (259)	4	Săptămânal – 202761Lunar – 85943
		Marți, 8 mai 2007, nr. 65 (260)	4	-
		Miercuri, 9 mai 2007, nr. 66 (261)	4	-
		Vineri, 11 mai 2007, nr. 67-68 (262-263)	4	-
		Marți, 15 mai 2007, nr. 69 (264)	4	-
		Miercuri, 16 mai 2007, nr. 70 (265)	4	-
		Joi, 17 mai 2007, nr. 71 (266)	4	-
		Vineri, 18 mai 2007, nr. 72 (267)	4	-
		Marți, 22 mai 2007, nr. 73 (268)	4	-
		Miercuri, 23 mai 2007, nr.74 (269)	4	-
		Joi, 24 mai 2007, nr. 75 (270)	4	-
		Vineri, 25 mai 2007, nr.76 (271)	4	-
Marți, 29 mai 2007, nr.77 (272)	4	-		

Nr.	Titlul și tipul ziarului, localitatea	Ziua, data, anul și numărul analizat	Nr. total de pagini	Tirajul declarat
7	Moldova Suverană - cotidian național independent, Chișinău	Miercuri, 30 mai 2007, nr.78 (273)	4	-
		Joi, 31 mai 2007, nr. 79 (274)	4	-
		Vineri, 1 iunie 2007, nr.80 (275)	4	-
		Marti, 5 iunie 2007, nr.81 (276)	4	-
		Miercuri, 6 iunie 2007, nr. 82 (277)	4	-
		Joi, 7 iunie 2007, nr. 83 (278)	4	-
		Vineri, 8 iunie 2007, nr. 84 (279)	4	-
8	Cuvîntul liber, Leova	Vineri, 11 mai 2007, nr. 18 (413)	8	5500
		Vineri, 25 mai 2007, nr. 20 (415)	8	5500
		Vineri, 1 iunie 2007, nr. 21 (416)	8	5500
9	Unghiul, Ungheni	Vineri, 4 mai 2007, nr. 18 (494)	8	9100
		Vineri, 18 mai 2007, nr. 20-21 (496-497)	12	9100
		Vineri, 25 mai 2007, nr. 22 (498)	12	9100
		Vineri, 1 iunie 2007, nr. 23 (499)	12	9100
10	Observatorul de Nord, Soroca	Vineri, 4 mai 2007, nr. 17 (406)	8	7215
		Vineri, 11 mai 2007, nr. 18 (407)	8	7215
		Vineri, 18 mai 2007, nr. 19 (408)	16	7215
		Vineri, 25 mai 2007, nr. 20 (409)	16	7215
Total		111	1244	

Anexa 6. Subiecții publici din ilustrații (nominal)

Nr.	Titlul ziarului	Femei	Bărbați
1	Komsomolskaia Pravda	Lorena Bogza (2 p.e.) – prezentatoare PRO TV	Veaceslav Iordan (6) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PCRM Ion Mereuță (2) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PUM Iurii Lujcov (1) – primarul Moscovei Oleg Oniscenco (3) – candidat la funcția de consilier municipal din partea PUM Eduard Mușuc (2) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PSDM Leonid Bujor (2) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea AMN Vladimir Filat (1) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PDM Dumitru Braghîș (1) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PDS Serafim Urecheanu (1) – președintele AMN, deputat
2	Argumenti i Facti Moldova	Svetlana Mîslițaia (2) – candidată la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PPR	Eduard Mușuc (6) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PSDM Leonid Bujor (6) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea AMN Vladimir Filat (6) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PDM Veaceslav Iordan (2) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PCRM Alexandru Corduneanu (2) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PPCD Valentin Crîlov (2) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea BE Patria Rodina Ravnopravia

2	Argumente și Fapte Moldova	<p>Zinaida Zorina (1) – candidată la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PC</p> <p>Vitalia Pavlicenco (1) – candidată la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PNL</p> <p>Ludmila Bolbocean (1) – candidată la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PE</p>	<p>Mihai Petrache (2) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea Uniunea Centristă Moldova</p> <p>Coneliu Ciurea (1) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PSL</p> <p>Ion Mereuță (1) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PUM</p> <p>Dorin Chirtoacă (1) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PL</p> <p>Dumitru Braghîș (1) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PDS</p> <p>Petru Bodarev (1) – candidat independent la funcția de primar general al municipiului Chișinău</p> <p>Vladimir Voronin (1) – președintele RM</p> <p>Dumitru Diacov (1) – președintele PDM, deputat</p> <p>Iurie Roșca (1) – președintele PPCD, deputat</p> <p>Iurie Ciocan (1) – secretarul CEC</p> <p>Serafim Urecheanu (1) – președintele AMN, deputat</p>
3	Jurnal de Chișinău	<p>Vitalia Pavlicenco (11-11 p.e.) – candidată la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PNL</p> <p>Alexandra Can (2 p.e.) – candidată la funcția de consilieră municipală, PNL</p> <p>Nighinei Azizov (1 p.e.) – candidată la funcția de consilieră municipală, PNL</p> <p>Ecaterina Stratan (1 p.e.) – candidată la funcția de consilieră independentă pentru municipiul Chișinău</p> <p>Olga Nicolenco (1 p.e.) – candidată la funcția de primar al orașului Singera din partea PSL</p> <p>Maria Sarabaș (1) – artistă a poporului, Maestră în Artă</p> <p>Zoia Jalbă (1) – deputată, ex-președintă a filialei Orhei a PPCD</p>	<p>Vladimir Filat (15-8 p. e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PDM</p> <p>Leonid Bujor (10-8 p. e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea AMN</p> <p>Petru Bogatu (6) – editorialist</p> <p>Nicolae Negru (5) – editorialist</p> <p>Veaceslav Iordan (5) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PCRM</p> <p>Mihai Severovan (5-5 p. e.) – candidat la funcția de consilier al municipiului Chișinău din partea PNL</p> <p>Serafim Urecheanu (4-3 p. e.) – președintele AMN, deputat</p> <p>Eduard Mușuc (4-2 p. e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PSDM</p> <p>Constantin Cheianu (3) – jurnalist</p> <p>Mihai Roșcovan (3-2 p. e.) – candidat independent la funcția de primar general al municipiului Chișinău</p> <p>Dumitru Braghîș (2 p. e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PDS</p> <p>Simion Pleșca (2 p. e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL</p> <p>Dumitru Jioară (2 p. e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL</p> <p>Vasile Efros (2 p. e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL</p> <p>Mircea Rusu (2 p. e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL</p> <p>Constantin Codreanu (2 p. e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL</p> <p>Octavian Grama (2 p. e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL</p> <p>Nicolae Spătaru (1 p. e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL</p> <p>Corneliu Ciurea (1) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PSL</p> <p>Iurie Roșca (1) – președintele PPCD, deputat</p> <p>Ion Mămăligă (1) – candidat independent la funcția de consilier municipal</p> <p>Eugen Știrbu (1) – președintele CEC</p> <p>Paul Struțescu (1) – președintele Ligii pentru Apărarea Drepturilor Omului</p> <p>Igor Boțan (1) – directorul Asociației pentru Democrație Participativă „ADEPTI”</p> <p>Igor Munteanu (1) – directorul Institutului pentru Dezvoltare și Inițiativă „Viitorul”</p> <p>Val Butmaru (1) – directorul ziarului „Jurnal de Chișinău”</p> <p>Ion Neagu (1) – deputat, ex-secretar general al PPCD</p> <p>Sergiu Cocoș (1) – director „Foto Rapid”</p>

4	GPF Flux – cotidian național independent	<p> Lorena Bogza (5 p.e.) – prezentatoare PRO TV Vitalia Pavlicenco (1) – candidată la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PNL Ștefana Mocanu (1) – candidată la funcția de consilieră municipală, PPCD Adriana Chiriac (1) – deputată PPCD Svetlana Chifa (1) – candidată la funcția de consilieră municipală, AMN Valentina Sturza (1) – candidată la funcția de consilieră municipală, AMN Ana Iurașcu (1) – candidată la funcția de consilieră municipală, AMN Mariane Mikko (2) – europarlamentară din Estonia Luminița Anghel (2) – interpretă Aura (1) – interpretă </p>	<p> Alexandru Corduneanu (62-13 p. e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PSL Iurie Roșca (36) – președintele PPCD, deputat Leonid Bujor (12-2 p. e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea AMN Vladimir Filat (8) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PDM Traian Băsescu (8) – președintele României Sergiu Praporșcic (8) – redactor șef „GPF Flux” Veaceslav Iordan (7) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PCRM Dumitru Braghîș (6) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PDS Vlad Cubreacov (6) – deputat PPCD Igor Burciu (5) – redactor șef-adjunct „GPF Flux” Igor Boțan (5) – directorul Asociației pentru Democrație Participativă „ADEPT” Valentin Krilov (4) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea BE Patria Rodina Ravnopravie Dorin Chirtoacă (3) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PL Oleg Serebrian (3) – președintele PSL, deputat Vitalie Nagacevschi (2) – președintele Asociației „Jurnaliștii pentru Drepturile Omului” Mihai Adauge (2) – șeful staff-ului electoral PPCD Ion Gabura (2) – candidat la funcția de consilier municipal din partea PPCD Iurie Bolboceanu (2) – șeful staffului electoral al PDS Anatol Rurac (2) – președintele Uniunii Artiștilor Plastici Eugen Știrbu (2) – președintele CEC Mihai Godea (2) – secretarul Coaliției 2007 Emil Boc (2) – președinte PD din România Petr Bratsky (2) – deputat în parlamentul ceh Serafim Urecheanu (2) – președintele AMN, deputat Wilfried Martens (2) – președintele Partidului Popular European Ștefan Secăreanu (2) – vicepreședinte PPCD, deputat Dumitru Crudu (1) – dramaturg Sergiu Petrov (1) – student Petru Hadîrcă (1) – regizor Ion Triboi (1) – consilier raional PPCD, Nisporeni Nicu Țărnă (1) – solist al formației „Gîndul Măței” Pavel Caba (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal din partea AMN Mihai Furtună (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal din partea AMN Oleg Cernei (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal din partea AMN Victor Savin (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal din partea AMN Grigore Iovu (1) – director adjunct al Direcției Generale Documentare a Populației a Ministerului Dezvoltării Informaționale Gary Streeter (1) – deputat în parlamentul Marii Britanii Cristian Zschaber (1) – Uniunea Creștin - Democrată din Germania Eduard Mușuc (1) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PSDM Dieter Boden (1) – șeful Misiunii Oficiului OSCE Nicolae Andronic (1) – președintele PPR Mihai Petrache (1) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea UCM Dumitru Diacov (1) – președintele PDM, deputat </p>
---	--	--	--

4	GPF Flux – cotidian național independent	Georgeta Voinovan (1) – interpretă Alexa (1) – interpretă Cezara (1) – interpretă	Mihai Severovan (1) – candidat la funcția de consilier municipal din partea PNL Louis O'neil (1) – șeful Misiunii OSCE în Moldova Mihai Ghimpu (1) – președintele PL Marian Lupu (1) – președintele Parlamentului RM Petru Movilă (1) – deputat PD, Iași Viorel Ciubotaru (1) – directorul Institutului European pentru Studii Politice din RM, analist politic Igor Klipii (1) – deputat PSL Mihail Ciugureanu (1) – vicepreședintele Curții de Apel Chișinău Vladimir Putin (1) – președintele Federației Ruse
5	Timpul	Vitalia Pavlicenco (19-18 p.e.) – candidată la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PNL Svetlana Mislîțcaia (17 p.e.) – candidată la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PPR Sanda Filat (4 p.e.) – soția candidatului PDM la funcția de primar general al mun. Chișinău, Vladimir Filat Lorena Bogza (4 p.e.) – prezentatoare PRO TV Ecaterina Stratan (1) – consilieră independentă Alina Țurcan (1) – jurnalistă Natalia Hadârcă (1) – jurnalistă Corina Cepoi (1) – directoare de proiect, Centrul Independent de Jurnalism Liliana Vișu (1) – coordonatoare de comunicare în programul de la Fundăția „Eurasia”, reprezentanța din Moldova Maria Danilov (1) – șefa Sectorului de istorie modernă de la Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei Luminița Tăcu (1) – actriță la Teatrul Național „Mihai Eminescu”	Vladimir Filat (36-35 p.e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PDM Leonid Bujor (23-22 p.e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea AMN Eduard Mușuc (23-21 p.e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PSDM Veaceslav Iordan (22-17 p.e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PCRM Dumitru Braghîș (21-19 p.e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PDS Dorin Chirtoacă (21-17 p.e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PL Alexandru Corduneanu (19-17 p.e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PPCD Corneliu Ciurea (19-17 p.e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PSL Petru Bodarev (18-17 p.e.) – candidat independent la funcția de primar general al municipiului Chișinău Valentin Krilov (17 p.e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea BE patria Rodina Ravnopravie Constantin Tănase (16) – directorul ziarului „Timpul” Ion Deviza (6) – epigramist „Timpul” Vladimir Voronin (4) – președintele RM Serafim Urecheanu (4-3 p.e.) – președintele AMN, deputat Vitalie Dogaru (2) – coordonator academic la Școala de Studii Avansate în Jurnalism Marian Lupu (2) – președintele Parlamentului RM Mihai Roșcovan (2 p.e.) – candidat independent la funcția de primar general al municipiului Chișinău Ion Mămăligă (2) – candidat independent la funcția de consilier municipal Oazu Nantoi (2) – candidat la funcția de consilier municipal din partea PDM Valeriu Streleț (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal din partea PSL Valeriu Pasat (1) – ex-ministrul Apărării Gheorghe Budeanu (1) – redactor șef-adjunct „Timpul” Gheorghe Cojocaru (1) – observator politic Igor Munteanu (1) – director IDIS Viitorul Nicolae Andronic (1) – președintele PPR Oleg Serebrian (1) – președintele PSL, deputat Emilian Galaicu-Păun (1) – scriitor, redactor-șef la Editura „Cartier” Marian Stârcea (1) – compozitor, directorul artistic al Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici” Sergiu Cuzencov (1) – interpret de muzică ușoară Simion Pleșca (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL Dumitru Jioară (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL Vasile Efros (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL Mircea Rusu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL Constantin Codreanu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL

5	Timpul	Alexandra Can (1 p.e.) – candidată la funcția de consilieră municipală, PNL Nighinei Azizov (1 p.e.) – candidată la funcția de consilieră municipală, PNL	Octavian Grama (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL Nicolae Spătaru (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL Constantin Pascenic (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL Anatol Vidrașcu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL Mihai Severovan (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier municipal, PNL
6	Moldavschie Vedomosti	Svetlana Mislîțcaia (11) – candidată la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PPR	Leonid Bujor (4 p.e.) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea AMN Veaceslav Iordan (4) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău partea PCRM Vladimir Voronin (4) – președintele RM Iurie Roșca (3) – președintele PPCD, deputat Victor Josu (2) – președintele PPR Valeriu Pasat (1) – ex-ministrul Apărării Serafim Urecheanu (1) – președintele AMN, deputat Marian Lupu (1) – președintele Parlamentului RM
7	Moldova Suverană - cotidian național independent	Lorena Bogza (1 p.e.) – prezentatoare PRO TV Vitalia Pavlicenco (1) – candidată la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PNL	Oleg Cristal (6) – redactor șef-adjunct „Moldova Suverană” Mihai Conțiu (2) – jurnalist Veaceslav Iordan (1) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PCRM Dumitru Bragiș (1) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PDS Dorin Chirtoacă (1) – candidat la funcția de primar general al municipiului Chișinău din partea PL
8	Cuvîntul liber	Maria Basarab (1) – candidată la funcția de consilieră locală în s. Borogani	Eugen Știrbu (2) – președintele CEC Paul Struțescu (1) – președintele Ligii pentru Apărarea Drepturilor Omului Igor Boțan (1) – directorul Asociației pentru Democrația Participativă „ADEPT” Igor Munteanu (1) – directorul IDIS „Viitorul” Mercușev Valeriu (1) – candidat la funcția de primar în or. Leova din partea PPCD Serghei Bostan (1 p.e.) – candidat la funcția de primar în s. Sărata-Răzeși, PPCD Gheorghe Ciobanu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier raional din s. Borogani, AMN Petru Grosu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier raional din s. Borogani, AMN Ion Lungu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier local din s. Borogani, AMN Vasile Coițan (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier local din s. Borogani, AMN Dumitru Lungu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier local din s. Borogani, AMN Gheorghe Butuc (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier local din s. Borogani, AMN Vasile Ciubotaru (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier local din s. Borogani, AMN Vitalie Cașu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier local din s. Borogani, AMN Vasile Jalbă (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier local din s. Borogani, AMN
9	Unghiul	Eudochia Viziru (4) – candidată la funcția de primar al orașului Ungheni din partea PDM	Ilie Ciocanu (6) – candidat la funcția de primar al orașului Ungheni Ghenadie Mitriuc (4) – candidat independent la funcția de consilier orașenesc Ungheni Mihail Țurcanu (3) – candidat independent la funcția de consilier orașenesc Ungheni Alexandru Ambros (2) – candidatul la funcția de primar al orașului Ungheni

9	Unghiul	<p>Svetlana Ciobanu (2 p.e.) – candidată la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Nina Bînzari (1 p.e.) – candidată la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Parascovia Crudu (1 p.e.) – candidată la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Nina Neamțu (1 p.e.) – candidată la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Ludmila Guzun (1 p.e.) – candidată la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Maria Florea (1 p.e.) – candidată la funcția de primar orașenesc Ungheni din partea PPR</p> <p>Rodica Dulov (1 p.e.) – candidată la funcția de primar orașenesc Ungheni din partea Partidul Legii și Dreptății</p>	<p>Ștefan Tofan (2 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea Partidul Legii și Dreptății (PLD)</p> <p>Alexandru Lipcan (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Mihai Macovăz (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Iulian Botnaru (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Mihai Serbianu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Michael D. Kirby (1) – ambasador SUA</p> <p>Dumitru Bilici (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Ion Bernic (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Vasile Bînzaru (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Ghenadie Nicu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Vitalie Calchei (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Ion Chelaru (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Paul Struțescu (1) – președintele Ligii pentru Apărarea Drepturilor Omului</p> <p>Igor Boțan (1) – directorul Asociației pentru Democrație Participativă ADEPT</p> <p>Igor Munteanu (1) – directorul IDIS „Viitorul”</p> <p>Petru Langa (1 p.e.) – candidat la funcția de primar al orașului Ungheni din partea PDM</p> <p>Andrei Vortolomei (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier al orașului Ungheni din partea PDM</p> <p>Nicolaie Ungureanu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier al orașului Ungheni din partea PDM</p> <p>Cristian Jandar (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier al orașului Ungheni din partea PDM</p> <p>Iurie Petriciuc (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier al orașului Ungheni din partea PDM</p> <p>Valeriu Toporeț (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier al orașului Ungheni din partea PDM</p> <p>Grigore Neagu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier al orașului Ungheni din partea PDM</p> <p>Nicolaie Chirinciuc (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier al orașului Ungheni din partea PDM</p> <p>Ion Cibotaru (1 p.e.) – candidat la funcția de primar al orașului Ungheni din partea PSL</p> <p>Dionis Cojocarui (1) – candidat la funcția de primar</p> <p>Ion Harea (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Tudor Rădeanu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Ion Bejan (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Nicolae Lăpteanu (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea AMN</p> <p>Anatol Arhire (1 p.e.) – candidat la funcția de primar din partea PL</p> <p>Vasile Leahu (1 p.e.) – candidat independent la funcția de consilier orașenesc Ungheni</p> <p>Valeriu Jardan (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea PDM</p> <p>Gherghe Bodolica (1 p.e.) – candidat independent la funcția de consilier orașenesc Ungheni</p> <p>Vitalie Putină (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orașenesc Ungheni din partea Partidul Legii și Dreptății</p>
---	---------	---	---

9	Unghiul	Galina Uscatu (1 p.e.) – candidată la funcția de primar al comunei Negurenii-Vechi	Sergiu Costru (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orășenesc Ungheni din partea Partidul Legii și Dreptății Nicolae Furtună (1 p.e.) – candidat la funcția de primar, PPCD Serafim Urecheanu (1) – președintele AMN, deputat Anatoli Petriuc (1 p.e.) – candidat independent la funcția de primar al comunei Cioropcani Iurie Proțap (1 p.e.) – candidat independent la funcția de consilier orășenesc Ungheni
10	Observatorul de Nord	Tamara Boboc-Coșciug (1 p.e.) – candidată la funcția de consilieră, PDM Asea Railean (1 p.e.) – candidată la funcția de consilieră, PDM Eugenia Railean (1 p.e.) – candidată la funcția de consilieră, PSDM	Vladimir Ceban (5 p.e.) – candidat la funcția de primar al orașului Soroca din partea AMN Anatol Ilieș (3 p.e.) – candidat funcția de primar al orașului Soroca din partea PPR Mircea Martiniuc (3) – președintele organizației Soroca, AMN Filip Pilipețchi (3 p.e.) – candidat independent la funcția de primar al orașului Soroca Victor Cobăsneanu (2) – jurnalist Constantin Volnițchi (2) – candidat la funcția de primar al orașului Soroca din partea PDM Iurie Tănase (2 p.e.) – candidat independent la funcția de primar al orașului Soroca Valeriu Tetiu (1 p.e.) – candidat la funcția de primar al orașului Soroca din partea PSDM Sergiu Drăgan (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orășenesc Soroca, PDM Vladimir Nicuța (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orășenesc Soroca, PDM Ilie Manea (1) – președintele organizației PPR din Soroca Alexandru Cimbriciuc (1) – președintele organizației PNL din Soroca Petru Morari (1 p.e.) – candidat la funcția de primar al orașului Soroca din partea PSL Victor Său (1 p.e.) – candidat la funcția de primar al orașului Soroca din partea PNL Paul Struțescu (1) – președintele Ligii pentru Apărarea Drepturilor Omului Igor Boțan (1) – directorul Asociației pentru Democrație Participativă „ADEPT” Igor Munteanu (1) – directorul IDIS „Viitorul” Spinei Victor (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orășenesc Soroca din partea PDM Nicolae Sandu (1 p.e.) – candidat independent la funcția de primar al satului Zastînca Vladimir Vovc (1 p.e.) – candidat la funcția de consilier orășenesc Soroca din partea PSDM Victor Ghindă (1 p.e.) – candidat independent la funcția de primar al orașului Soroca Valeriu Valuța (1 p.e.) – candidat la funcția de primar al comunei Bădiceni din partea AMN Mihai Gătan (1 p.e.) – candidat la funcția de primar al comunei Cosăuți din partea AMN Serghei Cetulean (1 p.e.) – candidat la funcția de primar al comunei Parcani din partea AMN Victor Mutruc (1) – candidat la funcția de primar al comunei Egoreni Alexei Marchitan (1 p.e.) – candidat la funcția de primar al orașului Soroca din partea PDS Petru Boțoc (1 p.e.) – candidat la funcția de primar al comunei Vărăncău din partea PDM

Anexa 7. Acțiuni ale persoanelor din imagini

Bărbați		Femei		Mixte	
ilustrații care însoțesc texte	publicitate electorală	ilustrații care însoțesc texte	publicitate electorală	ilustrații care însoțesc texte	publicitate electorală
statice (157)	statice (248)	statice (24)	statice (62)	votază (16)	statice (42)
vorbesc (70)	vorbesc și gesticulează (13)	vorbesc (15)	zîmbesc (7)	dezbate la o masă rotundă (13)	dau mîna (2)
zîmbesc (20)	pozează (12)	zîmbesc (10)	ascultă (4)	discută (12)	zîmbesc (1)
vorbesc la microfon (17)	zîmbesc (10)	votază (3)	cîntă (2)	statice (7)	votază (1)
pozează (14)	așezat pe scaun (6)	vorbesc la microfon (2)		pozează (7)	discută (1)
vorbesc la telefon (12)	vorbesc la microfon (4)	discută (1)		cu mîmile în sus (5)	merg (1)
discută (9)	arată cu degetul (3)	explică (1)		muncesc în curte (4)	ascultă (1)
explică și gesticulează (9)	discută (3)			la miting (3)	oferă flori (1)
meditează (7)	dau mîna (2)			cu placate în mîini (3)	cîntă (1)
vorbesc și gesticulează (7)	cîntă (1)			vorbesc la microfon (3)	
comunică (6)	citesc (1)			în ședințe plenare (3)	
cu mîmile în buzunar (4)	explică (1)			dau mîna (3)	
discută la o masă rotundă (4)	gesticulează (1)			oferă flori veteranilor (2)	
dau mîna (4)	în fața calculatorului (1)			ascultă (2)	
așezați în fotoliu (3)	notează (1)			lipesc afișe cu candidatul V. Iordan (1)	
ascultă (2)	vorbesc la telefon (1)			acordă medalii (1)	
îmbrățișați (2)	discută la o masă rotundă (1)			cîntă (1)	
cu degetul la obraz (2)				vorbesc și gesticulează (1)	
beau (2)				vorbesc la telefon (1)	
lucrează la calculator (2)				privesc (1)	
arată cu degetul (2)				așezați la masă (1)	
cu pixul în mînă (2)				intră pe ușă (1)	
se sprijină de un calorifer (1)				împart bilete (1)	
notează (1)				discută, copiii se joacă în curte (1)	
citesc (1)				îmbrățișat (1)	
coboară scările (1)					
se joacă cu trenul - caricatură (1)					
privesc înainte (1)					
cu steagul în mînă (1)					
ascultă un ordin (1)					
amenință (1)					
salută (1)					
arată buletinele de vot (1)					
întins pe spate (1)					
la volan (1)					
la votare (1)					
intră pe ușă (1)					

Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD) este o instituție obștească care își propune să contribuie la promovarea unui discurs integrator cu privire la problematica genurilor umane, statutul femeii și egalitatea de șanse pentru femei și bărbați.

De-a lungul celor nouă ani de activitate, CPD se afirmă în calitate de structură neguvernamentală care pledează pentru integrarea conceptului egalității de gen în toate domeniile vieții, promovarea politicilor publice în domeniu, abordarea problemelor ce țin de rolul femeii în societate și abilitarea acesteia, eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, fiind concomitent și un centru de documentare, informare și instruire pentru ONG-urile de profil și grupurile de inițiativă.

CPD își orientează eforturile spre promovarea principiului egalității de gen prin implementarea proiectelor care susțin inserarea perspectivei de gen pe agendele de lucru ale tuturor instituțiilor și structurilor relevante, tinde să contribuie la elaborarea unor politici publice sensibile la dimensiunea de gen și la sensibilizarea factorilor de decizie privind importanța accederii la o perspectivă de gen integrată.

Strategia de activitate a Centrului „Parteneriat pentru Dezvoltare” este orientată spre promovarea egalității de gen prin asigurarea societății – ONG-uri, mass-media, partide politice, comunitate și instituții guvernamentale – cu instrumente și informații necesare pentru ca egalitatea genurilor să devină o valoare unanim acceptată și împărtășită de către toți membrii.

Misiunea și Viziunea CPD

CPD promovează valorile egalității de gen, ca parte componentă a unei societăți deschise, în scopul consolidării unui parteneriat autentic de gen. CPD pledează pentru edificarea unei comunități cu perspective și oportunități egale pentru membrii săi, a unei societăți în care femeile și bărbații sunt cetățeni cu drepturi depline, capabili să soluționeze problemele în comun, să beneficieze în mod egal de noile oportunități și să se angajeze plener în activități politice, economice și sociale.

Adresa noastră:

Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare”

Str. Armenească, 13

MD-2012, Chișinău

Republica Moldova

Tel./fax: 241393

Tel.: 207158, 237089

www.progen.md

De ce bărbații se discriminează pozitiv între ei și ajung mereu să își ia partea leului din resurse și putere? Cum ar trebui să arate reprezentarea intereselor politice dacă femeile ar avea o parte mai semnificativă a pâinii și cuțitului? Ce le face pe moldovence să aibă curajul să depășească toate stavilele intrării în politică? Ce le face pe cele multe să stea departe de „tărâmul interzis”? Cum este croită o listă electorală în Moldova astfel încât să se potrivească deplin unui „costum bărbătesc” și mai deloc unui „taior de femeie”?

La aceste întrebări răspund în mod științific, după o excelentă cunoaștere și cercetare autorii volumului. Dacă unele și unii dintre dumneavoastră cred cu adevărat în dictonul: *Cunoașterea înseamnă putere* și vreți să fiți femei reprezentative și bărbați cu adevărat democrați, studiați conținutul acestui volum.

Prof. univ., dr. Mihaela MIROIU,
Facultatea de Științe Politice, SNSPA, București

Adresa noastră:

Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare”
Str. Armenească, 13
MD-2012, Chișinău
Republica Moldova
Tel./fax: 241393
Tel.: 207158, 237089
www.progen.md